

**TARİHİ ÇEVRELERDE YENİDEN İŞLEVLENDİRME VE
YENİ BİNA ÜRETİM SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ**

Gözde ERGİN DOĞAN

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARİHİ ÇEVRELERDE YENİDEN İŞLEVLENDİRME VE YENİ BİNA
ÜRETİM SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ**

Gözde ERGİN DOĞAN
501812030

Prof. Dr. Murat TAŞ
(Danışman)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
YAPI BİLGİSİ ANABİLİM DALI

BURSA – 2022
Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAYI

Gözde ERGİN DOĞAN tarafından hazırlanan "TARİHİ ÇEVRELERDE YENİDEN İŞLEVLENDİRME VE YENİ BİNA ÜRETİM SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yapı Bilgisi Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. Dr . Murat TAŞ

Başkan : Prof. Dr. Murat TAŞ
0000-0001-6152-5650
Bursa Uludağ Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Yapı Bilgisi Anabilim Dalı

İmza

Üye : Prof. Dr. Nilüfer TAŞ
0000-0002-3627-2011
Bursa Uludağ Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Yapı Bilgisi Anabilim Dalı

İmza

Üye : Doç. Dr. Burcu SALGIN
0000-0001-6473-5549
Erciyes Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Yapı Bilgisi Anabilim Dalı

İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Hüseyin Aksel EREN
Enstitü Müdürü

.././....

B.U.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

03/01/20212

Gözde ERGİN DOĞAN

**TEZ YAYINLANMA
FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI**

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezin/raporun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma izni Bursa Uludağ Üniversitesi'ne aittir. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet hakları ile tezin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları tarafımıza ait olacaktır. Tezde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederiz.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında, yönerge tarafından belirtilen kısıtlamalar olmadığı takdirde tezin YÖK Ulusal Tez Merkezi / B.U.Ü. Kütüphanesi Açık Erişim Sistemi ve üye olunan diğer veri tabanlarının (Proquest veri tabanı gibi) erişimine açılması uygundur.

Prof. Dr. Murat TAŞ
03.01.2022

Okudum, onayladım

Gözde ERGİN DOĞAN
03.01.2022

Okudum, onayladım

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TARİHİ ÇEVRELERDE YENİDEN İŞLEVLENDİRME VE YENİ BİNA ÜRETİM SÜREÇLERİNİN YÖNETİMİ

Gözde ERGİN DOĞAN

Bursa Uludağ Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Yapı Bilgisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Murat TAŞ

Tarihi çevreler zaman içinde mimari, tarihi, strüktürel, sosyo-kültürel ve ekonomik alanda çeşitli olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu tez çalışmasının amacı, tarihi çevrelerin karşı karşıya kaldığı bu olumsuz durumları en aza indirebilmek için tarihi çevrelerdeki bina üretim sürecini ve yeniden işlevlendirme süreçlerini yönetsel anlamda değerlendirmektir. Bu araştırma kapsamında ilk olarak tarihi çevre, kültürel miras, koruma, yeniden işlevlendirme, alan yönetimi, yönetim planı, tarihi çevrede yeni yapı kavramı, yeni yapı üretim süreci ve restorasyon süreci kavramları açıklanmıştır. Tarihi çevrelerde süreçlerin nasıl işlediği, katılımcılarının kim olduğu, hangi süreçlerin işlediği, projelerin nasıl elde edildiği, proje uygulamalarının nelerden etkilendiği, projelerde nasıl sorunların olduğu gibi sorulara yanıt verecek bir taslak oluşturulmuştur. Bu kavramlar doğrultusunda materyal ve yöntem kısmında belirlenmiş olan taslakta proje elde etme süreci, uygulama süreci, ekonomik süreçler, katılımcı süreci, organizasyon şekli gibi parametreler kullanılarak dünyadan ve Türkiye’den seçilen tarihi çevrelerde uygulanmış tek yapı ölçeğinde ve kentsel ölçekteki projeler incelenmiştir. İncelenen örnekler karşılaştırılarak eksikler belirlenmiştir ve süreç yönetimin önemi anlatılmıştır. Son olarak ise tarihi çevrede yeni bina üretimi ve yeniden işlevlendirme sürecine katkı sağlayabilecek çıkarımlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi çevre, Yeniden işlevlendirme, Yeni bina üretimi, Yönetim
2022, vii + 75 sayfa.

ABSTRACT

MSc Thesis

MANAGEMENT OF RE-FUNCTIONING AND NEW BUILDING MANUFACTURING PROCESS IN HISTORICAL ENVIRONMENTS

Gözde ERGİN DOĞAN

Bursa Uludağ University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Building Science

Supervisor: Prof. Dr. Murat TAŞ

Historical environments have been confronted with various negativities in architectural, historical, structural, socio-cultural and economic areas over time. The aim of this thesis is to evaluate the building production process and re-functioning processes in historical environments in a managerial sense in order to minimize these negative situations faced by historical environments. Within the scope of this research, firstly, the concepts of historical environment, cultural heritage, conservation, re-functioning, site management, management plan, new building in the historical environment, new building production process and restoration process are explained. A draft has been created that will answer questions such as how the processes work in historical environments, who the participants are, which processes work, how the projects are obtained, what the project implementations are affected by, and what problems there are in the projects. In line with these concepts, in the material and method section, single building scale and urban scale projects implemented in historical environments selected from the world and Turkey were examined through a template that includes parameters such as project acquisition process, implementation process, economic processes, participatory process, and organizational form. By comparing the examined examples, deficiencies were determined, and the importance of process management was explained. Finally, inferences that can contribute to the new building production and re-functioning process in the historical environment are included.

Key words: Historical environment, Re-functioning, New building production, Management

2022, vii + 75 pages.

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca, her aşamada bana her zaman destek olan, yardımlarını ve ilgisini hiç esirgemeyen, yapıcı eleŐtirileriyle yol gÖsteren ve çalıŐmama ışık tutan danıŐmanım, Bursa Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakóltesi ğretim üyesi sayın Prof. Dr. Murat TAŞ' a özellikle ve öncelikle sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitim sürecim boyunca gerek aldığım dersleriyle gerekse destekleriyle bilimsel katkılarını esirgemeyen sayın Prof. Dr. Nilüfer TAŞ hocama teŐekkürlerimi sunarım. Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca emeği geçmiş olan Bursa Uludağ Üniversitesi Mimarlık bölümdeki tüm hocalarıma teŐekkürlerimi sunarım.

Pandemiyle birlikte daha da zor hale gelen bu yoğun süreçte desteklerini benden hiç esirgemeyen ve hayatın her anında yanımda olduklarını hissettiren ve bana güç veren annem Harika ERĐN, babam Bülent ERĐN, kardeŐim Merve ERĐN ve eŐim Emre DOĞAN'a anlayış ve ilgileri için çok teşekkür ederim.

Ayrıca üniversitenin ilk yılından itibaren her konuda desteğini esirgemeyen, olumsuzluklara karşı sürekli beni motive eden ve yüreklendiren sevgili arkadaşım Y. Mimar Zehra Nur DiŐçi 'ye her Şey için çok teşekkür ederim.

Gözde ERĐN DOĞAN
03/01/2022

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	v
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	5
2.1. Tarihi Çevrelerde Yeniden İşlevlendirme ve Yeni Bina Üretimi İle İlgili Kavramlar	5
2.1.1. Tarihi çevre kavramı	5
2.1.2. Tarihi çevrelerde yeni yapı kavramı	7
2.1.3. Kültürel miras kavramı	14
2.1.4. Koruma kavramı.....	15
2.1.5. Restorasyon kavramı ve restorasyon süreci	18
2.1.5. Yeniden işlevlendirme kavramı	20
2.1.6. Alan yönetimi kavramı.....	22
2.1.7. Yönetim planı.....	24
2.2. Tarihi Çevrede Yeni Bina Üretim Süreçleri.....	26
3. MATERYAL VE YÖNTEM	30
4. BULGULAR.....	32
4.1. Tarihi Çevrelerde Yeniden İşlevlendirme ve Yeni Bina Üretimi Uygulamaları	32
4.1.1. Tek yapı ölçeğinde örnekler:.....	32
4.1.2. Kentsel ölçekte örnekler.....	49
4.1.3. Değerlendirme.....	63
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	68
KAYNAKLAR	72
ÖZGEÇMİŞ	75

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
AGÜ	Abdullah Gül Üniversitesi
AGÜV	Abdullah Gül Üniversitesi Vakfı
BM	Birleşmiş Milletler
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
TDK	Türk Dil Kurumu
TCV	İngiliz Çevre Koruma Gönüllüleri
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1: Yapı Üretim Süreci Aşamaları.....	28
Şekil 4.1: Astley Castle yenileme çalışmalarından önceki hali	32
Şekil 4.2: Kale'nin Otel olduktan sonraki hali.....	35
Şekil 4.3: Orsay Garı.....	36
Şekil 4.4: Orsay Müzesi	38
Şekil 4.6: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası dış cephe fotoğrafı.....	39
Şekil 4.7: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası içinden çekilmiş bir fotoğraf	40
Şekil 4.9: Cunda Despot evi 1980'li yıllardaki hali.....	43
Şekil 4.10: Cunda Despot Evi Otel güncel hali.....	45
Şekil 4.11: Eski Mudanya Gar Binası	46
Şekil 4.12: Otel Yapısı	48
Şekil 4.13: Regensburg kenti	50
Şekil 4.14: Banska Stiavnica tarihi alanı.....	52
Şekil 4.15: İstanbul Tarlabası kentsel yenileme öncesi	55
Şekil 4.16: İzmir Levanten Evleri	60

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Tarihi Alanlarda yeni yapı tasarımında kullanılan kuramsal yaklaşımlar....	7
Çizelge 2.2: Tarihi çevrede bina üretiminde kullanılan yaklaşımlar.....	8
Çizelge 2.3: Tarihi çevrede yeni bina tasarımında uluslararası kullanılan koruma ilkeleri.....	9
Çizelge 2.4: Korunması gerekli kültür varlıkları.....	17
Çizelge 2.5: Korunması gerekli alanlar.....	17
Çizelge 2.6: Restorasyon süreci aşamaları.....	19
Çizelge 2.7: Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş Ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Madde 5....	23
Çizelge 3.1: Seçilen örneklerin değerlendirilme şablonu.....	30
Çizelge 4.1: Astley Castle Örneği.....	32
Çizelge 4.2: Orsay Garı (Orsay müzesi) örneği.....	36
Çizelge 4.3: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası.....	39
Çizelge 4.4: Cunda Despot Evi Otel.....	43
Çizelge 4.5: Eski Mudanya Gar Binası- otel yapısı.....	46
Çizelge 4.6: Regensburg tarihi kenti kentsel dönüşüm projesi.....	50
Çizelge 4.7: Banska Stiavnica kentsel dönüşüm projesi.....	52
Çizelge 4.8: Tarlabası Kentsel Yenileme.....	55
Çizelge 4.9: Alsancak Levanten Evleri.....	60
Çizelge 5.1: Tek yapı ölçeğindeki örneklerin yeniden işlevlendirilmesi.....	63
Çizelge 5.2: Kentsel ölçekteki örneklerin işlevlendirilmesi ve yeni yapı üretimi.....	64
Çizelge 5.3: Tek yapı ölçeğindeki örneklerin proje elde etme süreçleri.....	65
Çizelge 5.4: Kentsel ölçekteki örneklerin proje elde etme süreçleri.....	65

1. GİRİŞ

Ülkemiz yüzyıllar boyunca çeşitli uygarlıkların doğup geliştiği, birlikte yaşadığı, çok özel bir coğrafyada yer almaktadır. Bu coğrafya, tüm bu yaşanmışlıkların geleceğe birer emaneti olan ve emaneti olmaya devam edecek olan; yer altında, yer üstünde, ya da su altında, taşınır ya da taşınmaz, kültürel mirasımızı oluşturan birçok değere sahiptir. Tüm bu yaşanmışlığın şahidi ve bugün hala yaşamımızın birer parçası olan kültürel değerlerimiz, kendi dönemlerine ait sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ve mimari, statik, yapı kültürü gibi birçok alandaki detayları günümüze kadar taşımaktadır (Çelik ve Yazgan, 2009). Yaşayan belgeler olarak nitelendirebilen kentlerimizde, kültürel değerler göz önüne alındığında zamanın şartlarına cevap verebilme ve ayakta kalabilme çabası, koruma ve yaşatma işini zorunlu kılan en temel iki unsur olarak değerlendirilebilir.

Tarihi kentler; bir toplulukta süregelen gelenek, yaşayış, düşünce, sanat gibi unsurları günümüze kadar taşıyan ve gelecek kuşaklara iletilmesini sağlayan maddi ve manevi değerleri içeren çevrelerdir (Yazgan ve Erdoğan, 1992). Dolayısıyla zaman içinde kentlerde pozitif ya da negatif yönde değişim ve gelişim kaçınılmaz olmaktadır. Kentlerdeki tüm bu değişim ve gelişim kültürel değerleri doğrudan etkilemektedir. Bunun paralelinde de kültürel değerler için çağın getirdiği yeni ihtiyaçlar doğmaktadır. Yeni işlevleri karşılamak için yapılan çalışmalar; rekreasyon alanları, yapılar, sosyal ve kamusal alanlar yeni oluşumları ve imar faaliyetini beraberinde getirmektedir. Özetle, bu ihtiyaçlar yeni işlevlere sahip, binalar ve yapıları çevrelerle şekillenmektedir.

İlgili kent ya da dokunun şekillenebilmesinde, yasa ve yönetmelikler bağlamında, yapılan projeler ile olumlu ya da olumsuz etkileşimler gözlenmektedir. Bu konuda yasal anlamda Türkiye’de yer alan taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları; "2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası"nda tanımlanan "Koruma Amaçlı İmar Planları" ile korunmakta ve yönetilmektedir. Bu yasa ve imar planları doğrultusunda, mevcut değeri koruyan ve yaşatan projeler, vatandaşların yaşam kalitelerini olumlu etkileyerek, bölgeyi daha çekici hale getirmekte ve yaşama dahil etmektedir. Kısaca nitelikli koruma projeleri, kültürel değere daha da değer yüklemektedir. Ancak mevcut değerleri gözetmeyen projeler; vatandaşların yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyerek sosyal ve kültürel haklarında gerileme, sosyal dokunun bozulması, altyapı ve kentsel hizmetlerde yetersizlik, gelir kaybı ve güvenlik riskleri, çevresel gerileme, yatırım çekiciliğinde kayıp,

yerel ekonomide gerileme ve turizmin olumsuz etkilenmesi ve tarihi çevrenin terk edilmesi gibi birçok soruna yol açmaktadır.

Bir başka deyişle, tarihi çevreler de yaşayan tüm canlılar gibi, gelişim ve canlılıklarını sürdürebilmek için yaşamsal, mekânsal, kimliksel, tarihi, statik, ekonomik, sosyal ve mimari anlamda ihtiyaçlarının karşılanmasına gereksinim duymaktadır. Bu noktada, içinde bulunulan tarihin gelecek kuşakların da tarihi olabilmesi adına, kültürel değerlerin çağın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve ‘yaşayan bir olgu’ olarak benimsenmesi gerekmektedir. Bu da tek başına, teknik anlamda doğru uygulanmış restorasyon yani yenileme projeleri ile mümkün olmaz. Yaşam nasıl bir süreçten ibaretse kültürel varlıkların korunup yaşatılması da bir süreci tanımlar. Bu sürecin nitelikli hale gelmesi ancak iyi bir yönetim stratejisi ile sağlanır. “Bu bağlamda, kültür varlıklarının korunmasına yönelik gerçekleştirilecek projelerde maliyet, organizasyon, kalite, risk, süreç, kaynak ve temin, iletişim yönetimi gibi yapım yönetimi sürecinin de doğru bir şekilde ele alınıp, iyi yönetilmesi gerekmektedir.” (Aladağ, 2010).

Literatürde koruma, restorasyon gibi kavramlarla ilgili birçok çalışmaya rastlanılabilir. Bu çalışmaların; tek yapı ölçeğindeki koruma çalışmalarının yapılar özelinde ele alındığı, restorasyon projelerinin ise içeriklerinin ve yapılara müdahale yöntemlerinin anlatıldığı, ulusal ve uluslararası alanda çok sayıda yayın bulunmaktadır (Büyükmihçı, Kozlu, Akşehirlioğlu, Karahan ve Düğenci, 2020). Ancak tarihi alanlarda yeni bina üretimi ve yeniden işlevlendirme süreçleri kültür varlıklarında nasıl ele alınır, hukuksal ve kurumsal mekanizmalar nasıl çalışır, bu sürecin takibi nasıl yapılır gibi konular üzerine fazla bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Dolayısıyla yukarıda da kısaca değinilen konular tezin çıkış fikrini tariflemektedir.

Problem tanımı:

Tarihi çevrelerin zamanla canlılığını yitirmesi, eski işlevini yapamayacak hale gelmesi, strüktürel anlamda oluşan sorunlarla baş edememesi, çevresi ile sosyal ve ekonomik anlamada uyum sağlayamaması gibi olumsuzluklara maruz kalması, kültürel mirasımızın gelecek nesillere aktarımını engellemektedir. Bu bölgelerin yeniden yaşama dahil edilmesi için, planlama sorunlarının, yeniden işlevlendirme ve yeni bina üretimi sürecinde yapılmayan ve/veya yapılamayan eksiklerin, önceden öngörülüp, çeşitli

analizlerle, çalışmalarla desteklenerek, yönetimsel anlamda bir sürecin içine katılımının sağlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

- Hipotez1: Tarihi çevrelerin kültürel ve ekonomik değerlerini yitirmemesi ve zamanın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için hem tarihi yapıların hem de çevresindeki yapıların organizasyonunda yönetimsel bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.
- Hipotez2: Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilerek canlandırılması mümkün olabilir.
- Hipotez3: Tarihi çevrelerde yeni bina üretimi aşamasında, yeni yapılacak yapı yakın çevresindeki tarihi yapılarla ilişkilendirilmeli ve kültürel değerini pozitif yönde etkileyecek planlamalarla tasarlanmalıdır.

Bu tezin çıkış noktası olarak kabul edilen bu üç hipotez doğrultusunda, tarihi çevrelerde yeni bina üretimi ve yeniden işlevlendirme sürecinin, yönetimsel bir bakış açısına ihtiyaç duyması problem olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın amacı ve kapsamı:

Problem tanımında da yer verildiği üzere tarihi çevreler zaman içinde mimari, tarihi, statik, sosyo-kültürel ve ekonomik alanda çeşitli olumsuzluklarla baş başa kalmaktadır. Bunları en aza indirebilmek, tarihi çevrelerdeki bina üretim sürecini ve yeniden işlevlendirme süreçlerini yönetsel anlamda değerlendirmek bu tez çalışmasının amacını oluşturmaktadır. Bu çalışmada, öncelikle tarihi çevre, yeniden işlevlendirme, yeni bina üretimi ve yönetsel yaklaşımlar kavramları üzerinde durulacaktır. Kavramların açıklanmasının ardından, tarihi yapıların koruma ve yeniden işlevlendirme sürecinde ve yakın çevrelerindeki yeni bina üretimi süreçlerinde, dünyadaki ve ülkemizdeki örnekler incelenecektir. Bu örneklerde karşılaşılan sorunlar, sebepleri ve çözüm önerileri ile birlikte yönetimsel bir bakış açısı oluşturulacaktır ve sonuçlar kısmında bu yönetsel bakış açısıyla tarihi çevreler için neler yapılabilir konusu değerlendirilecektir.

Özetle, kültürel mirasımızın devamlılığına katkı sağlayacak bir araştırma yapılarak, bunun sonucunda öneriler geliştirilecektir. Bu öneriler bağlamında, sonucun ülkemizdeki

tarihi çevreler adına yapılan çalışmalar için bir örnek teşkil etmesi ve “Tarihi çevrelerde yeniden işlevlendirme ve yeni bina üretim sürecine ait yönetimsel bir planlamanın gerekliliğini vurgulaması amacını tariflemektedir.

Çalışmanın önemi:

Tarihi çevrelerdeki taşınmaz kültür varlıklarının, günümüzün ihtiyaçlarına cevap verememesi, çevreleriyle yaşadıkları uyum problemleri gibi değerlerini olumsuz etkileyen faktörlere giriş bölümünde yer verilmişti. Tez çalışmasında bu problemler ve çözüm önerileri ülkemizdeki örnekler üzerinden incelenerek, yitirilen kültür varlıklarını tekrar hayata kazandırmak hedeflenmektedir. Bu sürecin doğru işleyebilmesi ve sorunların minimize edilmesi için doğru yönetim yaklaşımları ve stratejileri ortaya konularak ekonomik ve sosyal anlamda katkı sağlanacaktır. Aynı zamanda da kültürel emanetlerimizin gelecek kuşaklara aktarılmasında büyük rol oynayacaktır. “Kültürel değerlerimiz özgünlüğünü ve canlılığını yitirecek müdahalelere maruz kalmadan yaşatılmalı”, felsefesinden hareketle bu sürecin doğru işleminin yolunu ve yöntemini gösterecek, benzerlerine ışık tutacaktır.

2. KURAMSAL TEMELLER ve KAYNAK ARAŞTIRMASI

Kuramsal temeller ve kaynak araştırması bölümünde ilk olarak tezin başlığında da yer alan, tarihi çevrelerde yeniden işlevlendirme ve yeni bina üretim sürecinin yönetimi ile ilgili kavramlar hakkında yapılan araştırmalara yer verilecektir.

2.1. Tarihi Çevrelerde Yeniden İşlevlendirme ve Yeni Bina Üretimi İle İlgili Kavramlar

Bu bölümde Tarihi Çevre ile ilgili kavramlar, Yeniden İşlevlendirme kavramı ve Yeni Bina Üretim Süreçleri sırası ile ele alınacaktır. Bu kavramlar açıklanırken ‘koruma yönetimi’ bakış açısıyla irdelenerek alt başlıklara yer verilecektir.

2.1.1. Tarihi çevre kavramı

Tarih (İsim) : “Toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyeti inceleyen bilim.” (TDK, erişim tarihi 14.01.21).

Tarihi (sıfat) : “Tarihsel, tarihe geçmiş, unutulmayan, anılma değeri olan.” (TDK, erişim tarihi 14.01.21)

Çevre (isim) : “Bir şeyin yakını, dolayı, etrafı, kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam.” (TDK, erişim tarihi 14.01.21)

Tarihi çevre kavramı yukarıda Türk Dil Kurumu’na (TDK) ait sözlük anlamlarına yer verilen tarih, tarihi ve çevre kavramlarını bütün olarak ele alan bir olgu olarak incelenebilir. Bu tanımlardan yola çıkılarak, tarihi çevre kavramı; toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen olayların yer ve zaman bağlamıyla, karşılıklı etkileşimlerini ele alacak şekilde günümüze kadar var olmuş ya da var olmaya devam eden her milletin medeniyetini oluşturan ortam, olarak tanımlanabilir. Özetlenecek olunursa; milletlere ve geçmişe ait izlere sahip, anılma değeri olan ortam şeklinde de tanımlanabilir.

Çevre, bir kültürün, tarihi bir birikimin ifadesidir. Çevre insana paralel olarak doğar büyür ve gelişir. Çevrenin son görüntüsü tıpkı bir canlı gibi tüm var oluşunun izlerini taşır. Bu

izler, sosyal, kültürel ve ekonomik yapının izleridir ve tarihi çevrenin yapı taşlarıdır (Dağabakan, 2012). Tezin giriş bölümünde de bahsedildiği üzere tarihi çevreler ve barındırdıkları kültürel değerler geçmişin günümüze ışık tutan yansımaları olarak nitelendirilebilir. Geçmişten tecrübe ve bilgi birikimlerinin temelini aldığı, gelecek için ise yol gösterici mekânları tarifler. Dolayısıyla da geçmişten kalan hem en önemli emanet, hem de en değerli miras niteliği taşılar. Bu nedenle korunmaları ve yaşatılmaları hem ulusal hem de evrensel boyutta büyük önem arz eder. Literatürde de bu konuyla alakalı kavramsal tanımlara yer verilmiştir. Bu tanımlarla tarihi çevre kavramı daha iyi anlaşılacaktır.

- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'nun 1976 tarihli genel kurul toplantısında tarihi çevre olgusu; “Her tarihi alan ve çevresi, özel karakteri ve dengesi, onu oluşturan parçaların birbirleriyle kaynaşmasına bağlı olan ve yapılar, mekânsal organizasyon ve çevresi kadar insan faaliyetlerini de içeren bir bütün olarak görülmelidir.” şeklinde ifade dirmiştir (Ahunbay, 1996).
- “Tarihi çevre farklı zamanların katmanlaştığı, üst üste, yan yana geldiği bir alandır. Kimi kez bir öncekini silerek, kimi kez birbirine eklemlenerek, kimi kez bir öncekinden izler, bilgiler taşıyarak bu katmanlaşma oluşur. Kimi yapılar, meydanlar bugün sadece yaşlıların belleğinde varlıklarını sürdürmektedirler. Tarihi yerleşim, tarihi çevre ya da tarihi kent dokusu farklı zamanların katmanlaştığı, bu zamanların yaşam kültürlerinin izlerinin fiziki yapıyı oluşturduğu bir mekândır. Burada mekânın bir süreç içinde var olduğu; dünden bugüne ve hatta yarına doğru değişip, dönüşerek, üreyerek var oluşunu sürdürdüğü unutulmamalıdır.” (Yılmaz Saygın ve ark., 2004).

Literatürdeki tanımlarda da yer verildiği üzere tarihi çevreler farklı medeniyetlerin, farklı zamanlarına tanıklık eden, farklı kuşaklar tarafından çeşitli imkân ve koşullarla eklemlene gelen bir sürecin oluşturduğu mekânlardır. Dolayısıyla sürekli bir yenilenme döngüsüne sahiptirler (Arabacıoğlu ve Aydemir, 2007). Yeni ile eskinin iç içe olduğu bu yenilenme döngüsü zamanın ve kullanıcıların ihtiyaçları ile şekillenmektedir. Bu sebeple tarihi çevrelerin de bu ihtiyaçlara cevap verebilmesi, yaşama dahil edilebilmesi değerlerini yitirmemesi adına kaçınılmaz bir zorunluluktur. Ancak tezin çıkış noktasında

yer verildiği gibi bu zorunluluk aynı zamanda yönetsel bakış açısı gerektiren bir süreci de tariflemektedir. Doğru planlanan doğru yönetilen bir süreç tarihi çevreleri daha da değerli kılarak, gelecek nesillere yaşayan kentleri miras olarak bırakacaktır. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar, yapılması gereken çalışmalar, olumlu ya da olumsuz örnekler üzerinden tezin ilerleyen kısımlarında daha detaylı olarak işlenecektir.

2.1.2. Tarihi çevrelerde yeni yapı kavramı

Tarihi çevrelerde tarihi yapıların zarar görmesi ya da yıkılması sebebiyle boşalan parsellerde ya da yakın çevrede hiç yapılaşmamış alanlarda; bu çevrenin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yeni yapıların yapılması söz konusu olabilmektedir (Ahunbay, 2009). Yeni yapı üretiminin söz konusu olduğu tarihi alanlarda yapı üretimi için çeşitli kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki çizelgede tarihe göre kısaca özetlenmiştir. (bkz. Çizelge 2.1)

Çizelge 2.1: Tarihi Alanlarda yeni yapı tasarımında kullanılan kuramsal yaklaşımlar (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020). (değiştirilerek alınmıştır.)

Kaynak/Araştırmacı	Kuramsal Yaklaşımlar
Velioğlu (1992)	Tarihi çevreye uyum/benzer yaklaşım (tarihsel biçimlerin yorumu, tarihsel biçimlerin taklit edilmesi), tarihi çevreye karşıt (kontrast) yaklaşım / zıt yaklaşım ve tarihi çevreye serbest yaklaşım
Doğrusöz (1994)	Taklit etme, kontrast/zıtlık oluşturma, yorumlama
Baydarlıoğlu (1994)	Taklit etme, kontrast/zıtlık oluşturma, yorumlama, nötr etki
Aydın (1998)	Aynısını yapma, uyumlu yapma/uygunluk ve zıttını yapma
Güler (2004)	Taklit etme, kontrast/zıtlık oluşturma, yorumlama
Kanat Duralı (2007)	Uyumlu yapma (benzetme yöntemi, etkisizleştirme (nötrleştirme) yöntemi, yorumlama yöntemi) ve karşıtlık/zıtlık
Enç (2009)	Tarihi çevreye uyum/benzer yaklaşım, tarihi çevreye karşıt (kontrast) yaklaşım / ve tarihi çevreye serbest yaklaşım

Çizelge 2.1: Tarihi Alanlarda yeni yapı tasarımında kullanılan kuramsal yaklaşımlar (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020). (değiştirilerek alınmıştır.)

Düzgün (2010)	Taklit, uyumlu yapma (benzetme, etkisizleştirme/nötrlük, yorumlama) ve zıttını yapma
Tanaç Zeren, (2010)	Üslup taklidi, geleneksele öykünme, saygılı yaklaşım ve aykırı yaklaşım

Yukarıdaki tablodan çıkarılacağı üzere yapılan araştırmalar doğrultusunda tarihi çevrelerde yeni yapı üretiminde genel olarak taklit etme, karşıtlık oluşturma, geleneksele öykünme ve saygılı yaklaşım kuramları kullanılmaktadır. Bu kuramlar aşağıdaki çizelgede kısaca tanımlanmıştır. (bkz. Çizelge 2.2)

Çizelge 2.2: Tarihi çevrede bina üretiminde kullanılan yaklaşımlar (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020) (değiştirilerek alınmıştır.)

Taklit etme	Yeni bina üretimi yapılacak tarihi çevrelerde var olan özellikler (mekan kurgusu, strüktür özellikleri, malzeme seçimi ve cephe tasarımı) belirlenir. Daha sonrasında bu özellikler yeni tasarlanacak yapıya aynen aktarılır. Dolayısıyla birebir taklit olduğu için yeni yapıyla mevcut tarihi yapıyı birbirinden ayırt etmek oldukça zordur.
Geleneksele Öykünme	Bu yaklaşımda da ilk olarak taklit etme yaklaşımı gibi, tarihi çevrede var olan izler ve özellikler belirlenir. Ancak daha sonrasında bu özellikler yorumlanır ve onlara öykünen tasarımlar yapıya aktarılır.
Saygılı yaklaşım	Bu yaklaşımla üretilecek olan yeni bina, mevcut tarihi özelliklere ve kimliğe saygılı bir anlayışla tasarlanır. Yeni yapı tarihi yapının önüne geçmez. Modern ve yalın bir tasarım anlayışına sahip olur. Dolayısıyla da kendi döneminin özelliklerini yansıtır.
Aykırı yaklaşım	Taklit etme ve geleneksele öykünme yaklaşımlarına karşıt olarak, üretilecek yeni yapı bulunduğu tarihi çevrenin izlerinden ve kimliğinden etkilenmeden tasarlanır. Saygılı yaklaşıma karşıt olarak da tarihi yapının önüne geçme ve ona zıtlık oluşturma fikirlerini benimseyebilir. Ancak oluşacak ürünün çevre ile bir uyum içinde olması beklenmektedir.

Yukarıda bahsedildiği gibi tarihi çevrelerde yeni bina tasarımında kullanılan yaklaşımlar farklı özelliklerde olmasına rağmen sonuç olarak oluşan ürünün mevcut dokuyu bozmayan ve ona uyum sağlayan bir ürün olması gerekmektedir. Dolayısıyla da tasarım yapılmadan önce analizlerin iyi ve doğru bir şekilde yapılması gerekmektedir ki tarihi çevreler bu süreçten zarar görmesin. Bu doğrultuda tarihi çevrede yeni bina tasarımında uluslararası kullanılan koruma ilkeleri aşağıdaki tabloda anlatılmıştır. (Bkz. Çizelge 2.3)

Çizelge 2.3: Tarihi çevrede yeni bina tasarımında uluslararası kullanılan koruma ilkeleri (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020) (değiştirilerek alınmıştır.)

ULUSLARRASI DÖKÜMANIN ADI	İLGİLİ MADDESİ	MADDE İÇERİĞİ
ATİNA TŪZŪĞŪ, CARTA DEL RESTAURO, 1931	Madde 6	Korunacak olan yapının kendisine ve kimliğine olduğu kadar çevresine de saygılı olacak bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Yapının çevresinden bağımsız düşünülmemesi bu doğrultuda da çevresinin yıkılarak yalnız bırakılmaması gerektiği ve çevresinde yapıdan bağımsız, rahatsız edici yeni yapıların yapılmaması gerektiği vurgulanmıştır.
ATİNA ANLAŞMASI, 1933	Madde 70	Tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımında geleneksel yaklaşımların kullanıldığı üsluplar kötü sonuçlara sebep olduğu için estetik değer kaygısıyla tasarlanmış olsa da kullanılmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Çizelge 2.3: Tarihi çevrede yeni bina tasarımında uluslararası kullanılan koruma ilkeleri (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020) (değiştirilerek alınmıştır.)(devam)

VENEDİK TÜZÜĞÜ, 1964	Madde 4	Anıtların korunmasında kalıcılığı olacak ve sürekliliği sağlayacak bir anlayış benimsenmelidir.
	Madde 6	Korunacak olan anıtların çevreleriyle birlikte düşünülmesi, geleneksel ortamlarına müdahale edilmemesi ve kütle-renk ilişkilerinin bozulmamasına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
AMSTERDAM BİLDİRGESİ, 1975	b	Mimarlık mirasının sadece korunmaya değer nitelikli yapı ve çevrelerinden oluşmadığı hem kültürel hem de tarihsel anlamda öneme sahip tüm kent dokuları ve kırsal alanları kapsadığına yer verilmiştir.
	k	Günümüzün modern yapıları geleceğin mirası niteliği taşıyacağından dolayı gerekli tüm çabaların gösterilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
UNESCO NAIROBI BİLDİRGESİ, Tarihi Alanların Korunması Ve Çağdaş Rolleri Konusunda Tavsiyeler, 1976	Madde 4	Anıtların ve tarihi çevrelerin kimliklerine ve özgünlüklerine zarar verecek yanlış uygulamalara ve kullanımlara karşı korunması gerektiği vurgulanmıştır.
	Madde 28	Müdahale yapılmadan önce, çevre analizi yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu analizle yapının renk, malzeme, strüktür, cephe gibi parametreleri iyi şekilde analiz edilmelidir.

Çizelge 2.3: Tarihi çevrede yeni bina tasarımında uluslararası kullanılan koruma ilkeleri (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020) (değiştirilerek alınmıştır.)(devam)

GRANADA SÖZLEŞMESİ, Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, 1985	Madde 4-2a	Korunması gerekli ya da korunmakta olan yapıların ve tarihi çevrelerin tadilat ve yıkım işlemleriyle ilgili projeler ya da bunları etkileyecek parsellerdeki projelerin gerekli kurumlara sunulması gerektiği vurgulanmıştır.
	Madde 4-2b	Tarihi yapı, yapı grubu ya da ören yerlerinde alanı etkileyecek tüm yeni yapı üretimi, tadilat işlemleri veya yıkım işlemleriyle ilgili projelerin yetkili kurumlara bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir.
WASHINGTON TÜZÜĞÜ, Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü, 1987	Madde 10	Yeni yapı tasarımında özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmesi gerektiği, tarihi çevreyle uyumlu bir tasarım anlayışının olması gerektiği belirtilmiştir.
ICOMOS GELENEKSEL MİMARİ MİRAS TÜZÜĞÜ, 1999	Koruma İlkeleri Madde 2	Tarihi çevrelerde yapılacak olan modern uygulamaların kültürel ve geleneksel kimliğe saygılı olduğu takdirde yapılması gerektiği anlatılmıştır.
PARİS DECLERASYONU: GELİŞMENİN İTİCİ GÜCÜ OLARAK MİRAS, 2011	Madde 1	Tarihi çevrelerde yapılacak olan, koruma, restorasyon, canlandırma gibi uygulamalarda anıtın bulunduğu çevre, sokak, parsel ile uyumlu, gabari ve kütle anlamında dengeli bir anlayışın olması gerektiği anlatılmak istenmiştir.

Çizelge 2.3: Tarihi çevrede yeni bina tasarımında uluslararası kullanılan koruma ilkeleri (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020) (değiştirilerek alınmıştır.)(devam)

TARİHİ KENT VE KENTSEL ALANLARIN KORUNMASI VE YÖNETİMİ İÇİN VALETTA İLKELERİ, 2011	Madde 2/b	Tarihi çevrede yapılacak olan yeni binanın bulunduğu çevre ile uyumlu olması gerektiği vurgulanmıştır.
	Madde 4/c	Yeni yapının bulunacağı alanın çevresel özelliklerini (odak noktası, yapı ölçeği, görsel koridor, cephe anlayışı vb.) dikkate alarak mevcut tarihi yapı ve mimari çevreyle olumlu bir ilişki içinde olması gerektiği belirtilmiştir.
TARİHİ KENT VE KENTSEL ALANLARIN KORUNMASI VE YÖNETİMİ İÇİN VALETTA İLKELERİ, 2011	Madde 8	Tarihi alanlarda, konum-çevre algısına zarar verecek tüm yeni yapı üretimi, yıkım gibi uygulamalardan uzak durulması gerektiği belirtilmiştir.
	Madde 22	Tarihi çevrelerde yapılacak olan tüm ek ve uygulamalar, bulunduğu bölgenin tarihi ve kültürel özelliklerini, önemini, çevresel niteliklerini (kütle, ölçek, form, renk, doku, vb.) koruyacak ve saygı duyacak özellikte, taklitten uzak ve biricik olması gerektiği anlatılmıştır.
ICOMOS TÜRKİYE MİMARİ MİRASI KORUMA BİLDİRGESİ, 2013	Madde II	Koruma etiğinden bahsedilmiştir. Kültürel bir değeri korurken, ona kimlik katan ve özgünlüğünü oluşturan her unsurun dikkate alınması gerektiği, çevresel, ekonomik ve sosyal bağlamda da zarar vermeyecek bir anlayış benimsenmesi gerektiği anlatılmıştır.

Çizelge 2.3: Tarihi çevrede yeni bina tasarımında uluslararası kullanılan koruma ilkeleri (Aslan, Orhan ve Dişli, 2020) (değiştirilerek alınmıştır.)(devam)

ICOMOS MİMARİ KORUMA 2013	TÜRKİYE MİRASI BİLDİRGESİ,	Madde III-2	Koruma değerlerinden bahsedilmiştir. (Özgünlük, bütünlük, tarihsel değer, belgesel değer, estetik-sanatsal değer, teknik ve teknolojik değer, enderlik-teklik değeri, grup değeri, kullanım değeri, folklorik değer) Bu değerlerden herhangi birine zarar gelmiş yapının yeniden inşa edilmesinin koruma anlayışına karşı olduğundan bahsedilmiştir.
--	---	-------------	--

Bu tabloda yer verilen maddelerden özetle, tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımı için en önemli husus;

- Bulunduğu tarihi ve kültürel alanın ya da anıtın değerine, özgünlüğüne zarar vermemeli,
- Bulunduğu yere ait olabilecek, yapılan çevresel analizlere cevap verebilecek, kentsel dokuyu bozmamalı,
- Tarihi, çevresel, kültürel ve sosyal anlamda saygılı olmalı,
- Yeni yapı üretimi, yıkım ya da tadilat gibi uygulamalarda ilgili kurumlardan gerekli izinleri almalı.

Özetle çizelgeye göre bir koruma etiğinin benimsenmesi gerektiği görülmektedir.

Tarihi çevrelerde yeni bina üretimi işi yapılacak olan parsel özelliklerine göre dört ana başlıkta incelenebilir:

1. Tescilli parselde yeni yapı
2. Tescilli parsel bitişğinde yeni yapı

3. Kentsel sit alanlarında yeni yapı
4. Tescilli parsel üzerinde ek yapılar

2.1.3. Kültürel miras kavramı

Kültür: toplumsal bağlamda birlik ve beraberlik dürtüsünü sağlayarak topluma düzen ve kimlik kazandıran değerler bütünüdür (Özdemir ve Öger, 2019).

Miras (isim, mecaz): Bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey. (TDK, erişim tarihi 16.05.21)

Bu tanımlardan da yola çıkılacağı üzere, kültür kavramı kavramsal olarak ele alındığında alanı ve doğası gereği tekil olarak düşünülemez. Miras kavramı ise geçmişin ve birikimin ifadesidir. Dolayısıyla kültürel miras kavramı da; farklı disiplinleri, farklı toplumları, farklı kimlikleri geçmiş ile geleceğin harmanıyla birbirine yakınlaştıran multidisiplinel bir yapı olarak değerlendirilebilir.

Kültürel miras kavramı özellikle 1900'lü yılların ikinci yarısından sonra önem kazanan ve üzerinde daha çok çalışılan bir konu haline gelmiştir (Öksüz Kuşçuoğlu & Taş, 2017). Kültürel miras ile ilgili olarak gerek yurt dışında gerekse Türkiye'de birçok çalışma yürütülmektedir. Bu çalışmaların yürütülmesinde ise çeşitli kurumlar aktif rol oynamaktadır. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), bu anlamdaki çalışmalarıyla tüm insanlığa hizmet etmiş ve hizmet etmeye devam eden önemli bir kurum olarak; kültürel ve doğal değerlerimizin, geçmişine ışık tutarak, geleceğe aktarılmasının sağlanması, çeşitli afet, savaş vb. tahrip edici olaylardan korunması, bu değerlerin dünyaya tanıtılması, evrensel anlamda koruma ve kültürel miras bilincinin oluşturulması gibi çeşitli faaliyetleri yürütmektedir. UNESCO, Birleşmiş Milletler (BM)'in özel bir kurumu olarak 1946 yılında Paris merkezli olarak kurulmuştur. UNESCO tarafından, 1972 yılında "UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" kabul edilmiştir. Türkiye'de ise bu sözleşme 4.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanarak, 1983 yılında yürürlüğe girmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bak.-Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü). Yine aynı yıl Türkiye'de kültürel mirasa ilişkin temel kanun '2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu' olarak belirlenmiştir.

2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre kùltür varlıkları; “Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kùltür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan; sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kùltürel açıdan özgün değer taşıyan; yer üstünde, yeraltında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar” olarak tanımlanmaktadır (2863 Sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983).

Miras kavramı ise koruma ve korunma kavramıyla birlikte düşünülmesi gereken bir kavram olarak, miras ùlkemizde daha çok, geçmişten kalan, ancak sonrasında kişiye/kişilere özgü hale dönüşmüş, tüketilmeye dayalı bir kavram olması sebebiyle, sorumluluk algısını azaltmaktadır. Prof. Dr. Murat Taş'ın Bursa Mimarlar Odası'nda düzenlenen, Koruma ve Onarım Seminerleri II (2018) 'de de yer verdiği gibi, Türk Milletindeki miras algısının gerçek anlamından farklılaşmış olmasından dolayı miras yerine “emanet” bilinci oluşturulması koruma ve sorumluluk anlamında daha doğru olacaktır.

Korunması Gerekli Kùltürel Miras Alanları da, bu tanımlardan ve diğer kùltürel miras tanımlarından da yola çıkarak; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, dini, sanatsal, sosyal, bilimsel, kùltürel açıdan özgünlük ve önem arz eden, yer altında, yer üstünde veya su altındaki bütün taşınır veya taşınmazların, “emanet” bilinciyle değerlendirilerek; çeşitli muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon çalışmalarıyla korunarak ve doğru yönetimsel planlamayla yaşatılarak geleceğe aktarılması gereken alanlar, olarak tanımlanabilir.

2.1.4. Koruma kavramı

İnsan, kıymetli gördüğü ve kaybolmasını istemediği değerleri saklama, mümkün olduğunca tehditlerden uzak tutma eğilimindedir (Ahunbay, 2004). Günümüzde kentleşme ve yeni yapı ihtiyacının artmasıyla birlikte tarihi çevreler ve kùltürel miras alanları da özellikle fiziksel anlamda çeşitli olumsuzluklara maruz kalmaktadır. Bu da koruma kavramının önemini daha da arttırmaktadır.

Korumak (i) : Bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilerden, tehlikeden, zor bir durumdan uzak tutmak, esirgemek, muhafaza etmek, vikaye etmek, sıyanet etmek. Tehlikeye karşı denetimi altında bulundurmak, savunmak, müdafaa etmek (TDK, erişim tarihi 10.10.21).

Koruma (i): korumak işi (TDK, erişim tarihi 10.10.21).

TDK'nin tanımından yola çıkarak ve tarihi çevrelerle ile de ilişkilendirerek, koruma kavramı, tarihi çevreleri dış etkilerden, mevcudiyetinin devamını olumsuz etkileyebilecek zor durumlardan (afetler, savaş, bakımsızlık vb.) ve tehlikelerden uzak tutmak adına alınacak her türlü tedbiri kapsayan faaliyetler olarak nitelendirilebilir.

Literatürde ve yasalarda da aşağıdaki gibi tarihi çevrelerde koruma ile ilgili çeşitli tanımlara yer verilmiştir.

- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3. Maddesi'nde koruma ve korunma kavramları; "Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleri" olarak tanımlanmaktadır (2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 1983).
- Zeynep Ahunbay'ın Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri kitabında da yer verdiği üzere 'Koruma, kültür varlıklarını güvenle geleceğe aktarmak için yapılan sürekli bakım, konservasyon, restorasyon ve izleme işlemlerini kapsayan çalışmalardır.'

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkılarak koruma işi eski ile yeni arasında bir sentez sağlayarak hem mekânsal (anıt, tek yapı, kentsel doku) hem de sosyal (ekonomik, demografik, kültürel) anlamda çok boyutlu bir iştir. (Gök, 2020) Toplumun kültürel, dini, hukuki, sosyal ve ekonomik dinamiklerinden doğrudan etkilenir. Canlı ve değişkendir. (Bilgehan, 2019) Bu durumda koruma işi aslında sadece mevcudu korumak, muhafaza etmekten ziyade, mevcudun değerini kaybetmeden, kullanılabilir, yaşama dahil edilebilir olmasını da sağlamayı da görev edinir. Dolayısıyla koruma işi aslında bir süreci ve yönetimi tarifler. Ülkemizde bu sürecin işleyişi, görev-yetki tanımları ve korunacak olan kültür varlıkları 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile tariflenmiştir.

Bu kanunun amacı 1. Maddesinde de açıklandığı üzere ; " korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın

kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.” (2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu). Bu kanuna göre korunacak kültür varlıkları aşağıdaki gibi 2 grupta incelenmektedir. (bkz. Çizelge 2.4)

Çizelge 2.4: Korunması gerekli kültür varlıkları
(2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983)

1. Taşınır kültür varlıkları,	Taşınır kültür varlıkları resim, heykel, çini, mobilya, el yazması kitap vb. eserlerdir.
2. Taşınmaz kültür varlıkları,	Taşınmaz kültür varlıkları ise, anıt ve sitlerdir.

2863 sayılı kanunun 6. maddesinde korunması gerekli alanlar ise aşağıdaki şekilde belirtilmiştir. (bkz. Çizelge 2.5)

Çizelge 2.5: Korunması gerekli alanlar
(2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983)

a-) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar.
b-) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
c-) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
d) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Bu çalışma kapsam olarak korunması gerekli alanlardan Türkiye’de yer alan anıtsal değer taşıyan taşınmaz kültür varlıkları ile sınırlandırılmıştır.

2863 sayılı kanunda koruma süreci tescil ve tespit işlemi ile başlar. Bir kültür varlığının tescil ve tespit işlemi Kültür ve turizm Bakanlığının koordinatörlüğünde, etkilenen kurum ve kuruluşların görüşlerine başvurularak yapılır. Korunması gerekli taşınmaz kültür

varlıklarının tescil işlemi Koruma Bölge Kurulu kararları ile gerçekleşir. Tescil kararı taşınmazın siciline işlenmek üzere ilgili Tapu Müdürlüğüne bildirilir. Taşınmaz kültür varlıklarının maliki fark etmeksizin gerekli tedbirler, denetimler ve tüm bunların takibini yapmak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca gerçekleşir (2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 1983).

Koruma alanı:

Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS)'nin 2013'te yayınladığı Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesinde, koruma alanı kavramı: "Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve içinde buldukları korunması gerekli çevrenin değerlerinin korunabilmesi için gelişme ve yapılaşması kontrol altında tutulması gereken alandır." şeklinde tanımlanmıştır (ICOMOS, Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013).

Taşınmaz kültür varlıklarında koruma:

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkındaki Yönetmelik'te (2012), Taşınmaz Kültür Varlıkları; "Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki korunması gerekli tüm varlıklar" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan da yol çıkılarak korunacak alanların tek yapı ölçeğinde olabileceği gibi yapının çevresini de kapsayabilecek daha geniş bir alanda da olması mümkündür.

2.1.5. Restorasyon kavramı ve restorasyon süreci

İnsanların yaşadıkları dönemlerde ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla inşa ettikleri ve günümüzde kültürel miras değeri taşıyan yapılar, zaman içinde afetler, savaşlar, yağma, terk edilme, strüktürde yaşanan sorunlar, işlevini yitirme, gibi fiziksel ya da işlevsel etkilere maruz kalarak çeşitli tahribatlara uğramaktadır. Öncelikle inşa eden toplumun ve daha sonra tüm insanlığın kütüphanesi niteliğindeki bu yapıların korunması ve yaşatılması için bakım ve onarımlarının yapılması ve gerekli durumlarda ise yeni işlevler verilmesi gerekebilir. Bu aşamada restorasyon kavramı öne çıkmaktadır. Restorasyon kısaca: koruma amacıyla taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, fonksiyon değiştirme işlemlerini içeren bir süreci tarifler (2863 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu).

Restorasyon çalışmaları ilk olarak fotoğraflama ve video aşamasıyla başlar. Araştırma aşaması olarak adlandırılan bu ilk aşamayı, rölöve çalışmaları, restitüsyon çalışmaları ve son olarak restorasyon projesi aşaması takip eder. (bkz. Çizelge 2.6)

Çizelge 2.6: Restorasyon süreci aşamaları

ARAŞTIRMA AŞAMASI	<p>Restorasyon süreci başlamadan önce yapıda detaylı dijital veri kaydı (fotoğraflama ve video) yapılır. Daha sonra binada ölçümler yapılarak binaya ait plan çizimleri yapılır. Yapının tarihçesi, estetik özellikleri, yapım ve teknik özellikleri, malzeme ve taşıyıcısı hakkında araştırmalar yapılır ve belgelenir. Araştırmalar aşağıdaki başlıklarla sınıflandırılabilir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1-Tarihi ve arkeolojik araştırmalar 2-Sanat tarihi araştırmaları 3-Teknik araştırmalar 4-Kültür Varlıklarının Yasal statüsü <p>Ayrıca araştırma aşaması genel olarak rölöve aşamasıyla birlikte yürütülür dolayısıyla restorasyona yön verecek temel veriler elde edilir.</p>
RÖLÖVE AŞAMASI	<p>Rölöve, bir yapının, kent dokusunun veya arkeolojik kalıntının yakından incelenmesi, belgelenmesi, mimarlık tarihi açısından değerlendirilmesi ve restorasyon projeleri hazırlanabilmesi için binanın iç ve dış mimarisine, özgün dekorasyonuna ve taşıyıcı sistemi ile yapı malzemelerine ait mevcut durumunun ölçekli çizimlerle anlatımıdır. (Ahunbay, 2007) Zeynep Ahunbay'ın tanımında da yer verdiği gibi, rölöve aşaması restorasyona ışık tutacağı için bina ile ilgili tüm veri ve çizimlerin derlendiği aşamadır. Rölöve çizimleri projenin ölçeğine bağlı olarak</p>

Çizelge 2.6: Restorasyon süreci aşamaları (devam)

RÖLÖVE AŞAMASI (devam)	değişiklik gösterse de genellikle 1/50 ölçekte proje ve 1/20 ölçekte de detayları olacak şekilde çizilmektedir.
RESTİTÜSYON AŞAMASI	Sonradan değişime uğrayan, kısmen ve ya tamamen yıkılmış olan yapıların rölöve aşamasında ya da bu aşamadan önce yapılan araştırmalara dayanarak plan, kesit, görünüş, maket gibi mimari anlatımının yapıldığı aşamadır. Bu aşamada yapının özgün tasarımı açıklanır.
RESTORASYON PROJESİ AŞAMASI	<p>Bu aşama hasar görmüş tarihi yapıda bu hasarın nedenleri araştırıldıktan sonra, hasara sebep olan durumun durdurulması ve hasarın giderilebilmesi için yapılacak gerekli müdahale kararlarının alındığı ve projeye yansıtıldığı aşamadır. Restorasyon projeleri koruma gerektiren taşınmaz kültür varlıkları üzerinde hazırlandığından dolayı yapının özgünlüğüne, tarihi dokuya ve tarihi kimliğe zarar vermeyecek nitelikte olmalıdır. Restorasyon projeleri de rölöve ve restitüsyon projeleri gibi 1/50 ölçekte çizilerek, 1/20 ölçekte de detaylandırılır.</p> <p>Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeler Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun görevleri arasında yer almaktadır.</p>

2.1.5. Yeniden işlevlendirme kavramı

Toplumların zamanın çeşitli dönemlerinde, kendi ihtiyaçları dâhilinde kurguladığı fiziki ortamlar o toplumların kültürünü ve kent kimliğini belirlemede etkili rol oynamaktadır

(Arabacıoğlu ve Aydemir, 2007). Yani kent kültürü ve kent kimliği tarihi yapılar ve tarihi çevreler ile doğrudan bir etkileşim halindedir. Ancak dünyada hızla gelişmekte ve değişmekte olan kentselleşme ve yapılaşma zaman zaman tarihi yapı ve tarihi çevrelere çeşitli izler bırakmaktadır. Bu sebeple, kent kimliği ve kültürü de bu izlerden doğrudan etkilenmektedir. Korunması gerekli olan tarihi yapıların ve tarihi çevrelerin, bu modern yapılaşma ve kentselleşme arasında kaybolmaması ve yeniden kullanılabilir kılınması, koruma anlamında bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla tarihi yapıların ve tarihi çevrelerin değerini yitirmemesi adına gerekli zamanlara bakım ve onarım işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Tarihi yapılardaki bakım ve onarım işlemleri restorasyon kavramını ön plana çıkarmaktadır.

Restorasyon: “Yenileme.” (TDK, erişim tarihi 24.10.21).

Yenileme (*isim, mimarlık*):” Eski bir yapıda yıkılmış, bozulmuş olan bölümleri aslına uygun bir biçimde onarma, restorasyon.” (TDK, erişim tarihi 24.10.21).

Bir sanat eserinin ya da tarihi şahitlik yapmış herhangi bir şeyi korumak ve gerektiğinde mümkün olduğu kadarı ile ilk haline getirmek amacı ile yapıtı ya da şeyi sağlamlaştırmaya ve yıpranma sürecini durdurmaya yönelik yapılan çalışmaların hepsi restorasyon olarak tanımlanmaktadır (Hasol, 2005).

Restorasyon tarihi yapılara en az müdahale ile yapının değerini korumasını hedefler. Dolayısıyla yapının türüne, konumuna, işlevine ve ihtiyaına göre restorasyonun yedi alt başlığı vardır. Bunlar aşağıdaki gibidir: (Ahunbay,2009).

1. Sağlamlaştırma,
2. Bütünleme (Reintegrasyon),
3. Yenileme,
4. Yeniden İşlevlendirme (Renovasyon - Rehabilitasyon),
5. Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon),
6. Temizleme,
7. Taşıma

Bu çalışmanın kapsamı gereği yeniden işlevlendirme üzerinde durulacaktır.

Yeniden işlevlendirme: tarihi değer taşıyan yapıların ve alanların sonraki nesillere ulaşabilmesi, kültürel sürekliliğin sağlanması, yapı ve alanların yeniden değerlendirilerek ekonomik ve kültürel ortama katkısının artırılabilmesi, mevcut çevrenin güzelleştirilerek kentin ihtiyaçlarını karşılaması için gerekli bir uygulama olarak tanımlanabilir (Gazi ve Boduroğlu, 2015), (Bahar ve Kurak Açııcı, 2021).

Tanımdan yola çıkarak yeniden işlevlendirmede asıl amaç restorasyondan farklı olarak tarihi yapının mevcut değerini korurken aynı zamanda farklı işlevler verilerek yaşama da dahil edilmesinin sağlanmasıdır. Yeniden işlevlendirme eski yapıların harap olması ve yıkımdan kurtarılması için kullanılabilir bir araç olmaktadır (Ahunbay, 2009), (Bahar ve Kurak Açııcı, 2021).

Yeniden işlevlendirme ile ilgili olarak yerel ve uluslararası anlamda çeşitli yönetmelikler ve tüzükler yer almaktadır. Yerel anlamda koruma ile ilgili olan iki ana düzenleme aşağıdaki gibidir:

1- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

2- Koruma kurullarının yönetmelikleri

Bunların haricinde, 05.07.2005 tarih ve 25866 sayılı Resmî Gazete 'de "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" çıkarılmıştır.

Uluslararası anlamda ise Madrid Konferansı Tavsiye Kararları: Altıncı uluslararası Mimarlar Kongresi (RIBA 1904), Atina Antlaşması, Amsterdam Kongresi ve Tüzüğü, Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler (Nairobi, 1976), Carta del Restauro, ICOMOS Tüzüğü ve Venedik Tüzüğü'nde konuyla ilgili düzenleme ve kararlar yer almaktadır (Bahar ve Kurak Açııcı, 2021), (Zarbaksh, 2016).

2.1.6. Alan yönetimi kavramı

Sosyal düzenin sağlanmasına dair alanlarda çeşitli kurum ve kuruluşlar görev yapmaktadır. Ancak her kalem kendine düşen görevi yerine getirirse dahi yönetim

anlamında görev-yetki-sorumluluk kargaşası ve zaman-kaynak problemleri yaşanabilmektedir. Korunması gerekli alanlarda da bu tarz problemlerin yaşanmaması için, “koruma-kullanma” koşullarını sağlayan yönetimsel eşgüdüm mekanizması “Alan Yönetimi” olarak adlandırılmaktadır (Yağmur, 2020).

Alan Yönetimi kavramı UNESCO Dünya Mirası Komitesi tarafından dünya mirası listesine girmek için ya da aday olmak için zorunluluk haline getirilen bir kavramdır. Dolayısıyla da Dünya Mirası Listesi’ne aday olan veya listede olan tüm koruma alanlarında alan yönetimi adına Alan Başkanlıkları ve Yönetim Planları yer almaktadır.

Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş Ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 5. maddesine göre Alan Yönetiminin amaçları aşağıdaki gibidir: (bkz. Çizelge 2.7)

Çizelge 2.7: Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş Ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Madde 5 (Resmi Gazete, 2005)

a) Alan sınırlarının tarihi, sosyal, kültürel, coğrafi, doğal, sanatsal bir bütünlük içerisinde etkileşim sahaları ve tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve sanatsal nedenlerle ilişkili bulunduğu bağlantı noktalarının alanın korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi bakımından doğru tespit edilmesinin,

b) Koruma, erişim, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ihtiyaçları ile yerel toplumun ilgisi arasında uygun bir denge oluşturmanın yollarının yönetim planı ile gösterilmesinin,

c) Alanın değerini arttırarak uluslararası bir seviyeye çıkarmak için genel stratejiler, yöntemler ve araçların geliştirilmesi, mali kaynakların belirlenmesi ve yaratılmasının,

d) Kültür turizmini geliştirmek amacıyla uluslararası işbirliği ve paylaşımı yaratacak etkinlik ağının kurulmasının,

Çizelge 2.7: Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş Ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Madde 5 (Resmi Gazete, 2005)(devam)

e) Belirli bir bölge içinde birbirleriyle ilişkilendirilerek sektör oluşturma potansiyeli bulunan sit alanlarında bölgesel kültür sistemlerinin gelişimi için uygulama planlarının yaratılmasının,
f) Yönetim alanlarının korunması ve değerlendirilmesinde kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, gönüllü kişi ve kuruluşlar ile yerel halkın işbirliğinin,
g) Sit alanları ve ören yerleri ile etkileşim sahalarının bakım, onarım, restorasyon, restitüsyon, teşhir, tanzim ve çevre düzenlemesi ile birlikte alan yönetim amaçları doğrultusunda uluslararası koruma prensipleri ve sözleşme hükümleri çerçevesinde korunarak yaşatılmasının yanı sıra kullanım ve gelişim ilkelerinin ve sınırlarının belirlenmesinin,
h) Kültür varlıklarının yönetiminde, konservasyon alanında, tasarım ve uygulamada, uzmanlık ve ekipmanda yüksek standartların kullanılmasının sağlanmasıdır.

2.1.7. Yönetim planı

Alan yönetiminin amaçlarına uygun şekilde gerçekleştirilebilmesi için korumanın nasıl yapılacağına tanımlandığı stratejik bir plandır. Alan Başkanlığının resmi internet sitesinde de yer alan tanıma göre Alan Yönetimi; “Kültürel-doğal varlıkların ve sit alanlarının; özgün yapılarına uygun olarak akılcı, sürdürülebilir ve bütüncül bir anlayışla, ilgili tüm paydaşlarıyla birlikte korunmasını, varlığın üstün evrensel değeri yanında gelişiminin ve canlılığının muhafaza edilmesini, bunlar arasında bir denge kurulmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan bir ‘yol haritası’dır.” (Yönetim Planı Kavramı, erişim tarihi: 21.10.21).

Koruma kavramının geçmişi eski olmasına rağmen alan yönetimi, yönetim planı gibi kavramlar daha yeni bir geçmişe sahiptir. Gün geçtikçe önemi artan yönetim planı kavramı literatürde de çeşitli tanımlara sahiptir.

- “Yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı planı ve evre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar planını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen planlara yönetim planı denmektedir (5226 sayılı kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunu, 2005), (Ayrancı, 2007).
- “Tarihi evre için yönetim planı, kentsel, kırsal, doğal ve arkeolojik sitler için yapılması istenen ve o alanın hangi kaynaklar, uzmanlar ve program ile nasıl korunacağını tanımlayan belgelerdir.” (Ahunbay, 2005), (Ayrancı, 2007).
- “Alanının temel felsefesini ve gelişme felsefesini ortaya koyan, problemleri zmek ve tanımlanan yönetim hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla 10 yıllık dönemler için strateji geliştiren dokümanlardır. Etkin operasyonlar, ziyaretçi kullanımı ve insani yarar için bu stratejilere, programlara, eylemlere ve araçlara dayanarak tanımlanır.” (Young and Young, 1993), (Ayrancı, 2007).

Yönetim planlarının süreci sırasıyla aşağıdaki gibidir:

1. İlk olarak mevcut durum tespiti aşamasıyla başlar. Bu aşamada koruma ve işlev anlamında nelerin gerektiği ile ilgili bir analiz yapılır.
2. Bu aşamayı ikinci olarak alan analizi aşaması izler. Alan analizi aşamasında alanın mevcut sorunları, alanın önemi gibi analizlere yer verilir.
3. nc aşamada alanın vizyonu belirlenir. Alanın geleceğe dair resmi çizilir. Yönetimsel anlamda kararları belirlenir. Yönetim başlıkları oluşturulur, eylem planları hazırlanır.
4. Daha sonraki aşamada ise çalışma programları oluşturularak, projeler üretilir. Bir nceki aşamada hazırlanan eylem planlarının paydaşları, eylemlerin süreleri belirlenir.

5. Son aşamada ise kararların uygulanıp uygulanmadığının izleme ve değerlendirme aşaması yer almaktadır. Bu aşamada projelerin uygunluğu denetlenir. Gerekli görülmesi durumuna çeşitli eğitimlere yer verilir (Ayrancı, 2007).

Yukarıda tariflendiği gibi beş aşamalı bir süreçten geçen yönetim planının başarılı bir yönetim planı sayılabilmesi aşağıdaki maddelere bağlıdır:

1- Plan hazırlama aşaması ile sona ermeyerek, bu aşamayı takiben uygulama ve sonrasında da devam etmelidir.

2- Her ne kadar günümüzde hazırlanan planlar olsalar da geleceği de öngören, gelecekte olabileceklerin tariflerini içeren ve şimdiki kararlarla etkileştiren planlar olmalıdır.

3- GZTF analizlerini yapmalı ve bununla ilgili çeşitli mekanizmalar geliştirmelidir.

4- Belirli bir sistematiği olmalıdır. Alanla ilgili tüm özellikleri belirli adımlarda kademelendirerek mantıksal bir çerçevede incelenmesini sağlamalıdır.

5- Koruma alanında olan veya bu alandaki değişim ve kararlardan etkilenecek olan her şeyin ve herkesin görüşlerini ve değer yargılarını içermelidir. Dolayısıyla bir süreci tariflemektedir.

6- Planda yer alacak kararlar, tarafsız ve şeffaf bir şekilde alanında uzman kişilerin çalışma ve görüşleriyle, birçok disiplini birleştiren bütüncül bir yaklaşımla alınmalıdır.

7-Plan çalışmaları bir süreci tarifler ve dolayısıyla devamlılığı hedeflemelidir. Durağanlıktan uzak olmalıdır. Değişimlere açık olmalı ve değişimlere göre de gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. (Thomas ve diğ., 2003), (Ayrancı, 2007).

2.2. Tarihi Çevrede Yeni Bina Üretim Süreçleri

Bu bölümde, tarihi çevrelerde yeni bina üretiminde ve mevcut binaların yeniden işlevlendirilmesinde sürecin işleyişi ile ilgili bilgiler anlatılmıştır.

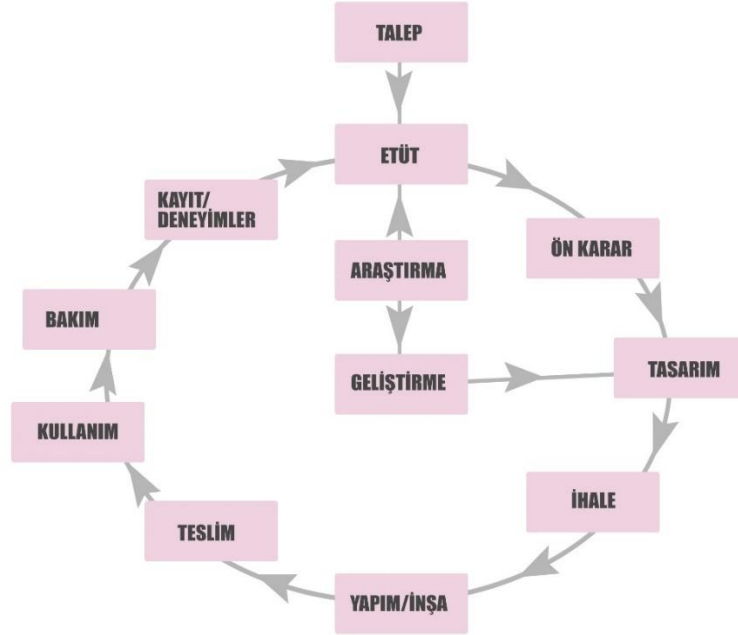
Bina üretimi genel anlamda; tüketici talebini karşılamak için belirli kaynaklarla, belirli sürede, belirli kişiler tarafından tamamlanması gereken girdilerin; çeşitli amaçlara ait bina, köprü, baraj gibi yapılara yani çıktıya dönüşmesi sürecidir (Kaya,1999). Bu sürecin en büyük amacı kullanıcıya, sosyal ve kültürel aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri fiziki bir ortam hazırlamaktır. Yapı üretim süreci beş ana bileşenden oluşur. Bunlar:

- **Girdiler:** Sürecin ilerlemesi için gerekli olan bileşenler olarak tanımlanabilir. Bunlar; Fiziksel Kaynaklar, Enformasyon, Kaynaklar, İş gücüdür.
- **Çıktılar (ürün, yapı):** Üretim sürecinde yapılması hedeflenen ürün yani yapı çıktıyı tarifler. Bunlar; binalar, bina bileşenleri ve yapay çevrelerdir.
- **Süreç:** Girdilerin çıktıya dönüşebilmesini sağlayacak eylemleri kapsayan aşamadır.
- **Sınırlamalar:** Her sistem kendi konum ve özellikleriyle biriciktir. Her sistemi biricik kılan sınırlamalarıdır. Bunlar: hedef ve sorumluluklardır.
- **Kontrol ve Geri Besleme:** Ürünlerin süreç sonunda amacına ve planına uygun olup olmadığının kontrol edilmesi ve başlangıç kriterleriyle karşılaştırılma aşamasıdır (Kaya,1999).

Bu beş ana bileşen tüm yapı üretimi süreçleri için ortak kabul edilebilir. Ancak bu çalışmanın konusu gereği yapım süreci ve aşamalarını tariflerken tarihi çevrelerde yeni yapı üretimi olarak ele alınacaktır.

Yeni yapılarda üretim süreci talep ile başlar. Yer sahibi, müteahhitler ya da kurumlar belirli bir alanda kendi ihtiyaçları ya da alanın ihtiyaçları doğrultusunda yeni bir yapı talebi oluştururlar. Tarihi çevrelerde yapılacak yeni yapılar için de bu geçerlidir. Ancak tarihi çevrelerde bu talep genel olarak ilgili kamu kurumlarından ihale, yarışma veya sözleşme usulüyle oluşturulur. Talep oluştuktan sonra ise sırasıyla, etüt, ön karar, tasarım,

ihale, yapım, teslim, kullanım, bakım, deneyim ve kayıt aşamaları ile tamamlanır. Bu aşamalar aşağıdaki gibi şematize edilebilir.

Şekil 2.1: Yapı Üretim Süreci Aşamaları
(Koramaz,2008, değiştirilerek yeniden düzenlenmiştir)

ETÜT AŞAMASI: Bu aşamaya fizibilite aşaması da denilmektedir. Bu aşama büyük çaplı projelerde tasarım aşamasından önce yapılan araştırma, geliştirme, analiz ve ön hazırlıkları içermektedir. Ancak çoğu zaman projelerde bu aşama atlanarak direk tasarım aşamasından başlanılmaktadır (Koramaz, 2008). Tarihi çevrelerde yapılacak projelerde ise bu aşamanın atlanması mümkün değildir. Yapılacak olan analizlerin en iyi ve detaylı bir şekilde yapılması ve raporlanması gerekmektedir.

TASARIM AŞAMASI: Bu aşama projenin ruhsat aşamasına kadarki sürecini içerir. Proje ile ilgili ana kararlar alınır. Dolayısıyla multidisiplinel bir çalışma sürecidir. Mimar, elektrik mühendisi, inşaat mühendisi ve makine mühendislerinin organize şekilde çalışmasını gerektirir (Koramaz, 2008). Özellikle tarihi çevrelerde bu organizasyona projenin gereklerine göre sanat tarihçileri, arkeologlar gibi çeşitli meslek dalları da dahil olabilir. Projeler yönetmeliklerde belirtilmiş olan bazı zorunlu parametreleri içerecek şekilde hazırlanır. Tarihi çevreler için yasal anlamda; 2863 Sayılı Koruma Kanunu ve 660 Sayılı İlke Kararları dikkate alınır.

Tasarım aşaması ortak bir çalışmanın ürünüdür. Tasarım aşamasından sonra ruhsat aşamasına geçilir.

RUHSAT AŞAMASI: Bu aşamada yönetmelikler doğrultusunda hazırlanmış projeler Belediyelere sunulur (Koramaz, 2008). Tarihi Çevrelerde farklı olarak bu aşamada Koruma Kurulları da rol alır. Hatta projenin içeriğine bağlı olarak, Kültür Turizm Bakanlığı, Vakıflar Bölge Müdürlükleri, Arkeoloji Müzeleri, Çevre Şehircilik Bakanlığı, Rölöve ve Anıtlar Müdürlüklerinden de görüş alınması gerekebilir.

İHALE AŞAMASI: Proje, proje detayları, metraj, teknik ve idari şartname, sözleşme taslağı ve ihale dosyanın hazırlandığı aşamadır. Bu aşamayla projenin yüklenicisi belirlenir (Koramaz, 2008).

YAPIM / İNŞA AŞAMASI: Belirlenen yüklenici tarafından onaylanmış olan projenin hayata geçirildiği aşamadır. Restorasyon sürecini ve şantiye faaliyetlerini içerir. Yapım aşaması denetim aşamasıyla birlikte ilerlemektedir. 4708 Sayılı Kanun gereğince yapı imalatları Yapı Denetim Kuruluşları tarafından denetlenmektedir (Koramaz, 2008).

Şantiye süreci biten yapının verilen yapı ruhsatı ve eklerine uygun olup olmadığı Belediyeler tarafından denetlenir. Denetimler sonucu ruhsat ve eklerine uygunluğu tespit edilen yapıya bağlı bulunduğu belediye tarafından “Yapı Kullanma İzin Belgesi” verilir (Koramaz, 2008).

TESLİM AŞAMASI: Yapı Kullanma İzin belgesini alan yapılar kullanıcılarına teslim edilir (Koramaz, 2008).

KULLANIM AŞAMASI: Anahtar tesliminden sonra yapının ömrünü tamamlanmasına kadar olan süredir. Bu sürede yapıdaki çeşitli bakım ve onarımlar gerçekleşir. Bunlar neticesinde bina ile ilgili çeşitli deneyimler oluşur. Dolayısıyla bakım aşaması ve deneyim/kayıt aşamasını kullanım aşamasıyla birlikte düşünmek gerekir (Koramaz, 2008).

3. MATERYAL ve YÖNTEM

Bir önceki bölümde, tarihi çevreler, yeniden işlevlendirme süreci, tarihi çevrede yeni bina üretimi, koruma kavramı gibi çalışmanın başlığını da şekillendiren ve ana sınırları çizen kavramlar üzerinde durulmuştur. Bu bölümde daha kapsamlı bir çalışma elde edebilmek amacıyla dünyada ve Türkiye’de yer alan tarihi alanlar ile ilgili yeniden işlevlendirme ve yeni bina üretim süreçleriyle ilgili örnekler incelenecektir. İncelenecek olan örnekler tarihi çevrelerde tek yapı ölçeğinde ve yerleşim ölçeğinde olmak üzere 2 ayrı grupta incelenecektir. Her örnek aşağıda yer alan parametreler vasıtasıyla değerlendirmeye alınacaktır. (Bkz. Çizelge:3.1)

Çizelge 3.1: Seçilen örneklerin değerlendirilme şablonu

Alanın/Yapının Adı
Alanın/ Yapının Yeri
Karakteristik Özellikleri
Tescil Özellikleri
Güçlü Yönleri
Zayıf Yönleri
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri
Proje Elde Etme Süreçleri
Uygulama Süreci
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)
Organizasyon Şekli

Bu şekilde bir inceleme ile belirli bir sistematik doğrultusunda karşılaştırmalı bir çalışma yapılacaktır. Önce alan hakkında bilgiler, daha sonra ise yeni yapı ya da yeniden işlevlendirme süreçleriyle ilgili bilgiler karşılaştırılacaktır.

Örnekler seçilirken mimari çevrelerde yer alan alternatiflerden, farklı sorunların algılanabileceği süreçleri başarı ya da başarısızlıkla geçirmiş, tek yapı ya da kentsel alanlar tercih edilmiştir. Yeniden işlevlendirme sürecine en az bir aşamada olumlu ya da

olumsuz örnek teşkil edebilecek tarihi ve kültürel değere sahip yapı ve yapı gruplarına ait süreçler değerlendirilmeye alınmıştır. Ancak mimari çevrelerdeki örneklerden arkeolojik alanlarda olanlar bu çalışmanın dışında tutulmuştur.

4. BULGULAR

4.1. Tarihi Çevrelerde Yeniden İşlevlendirme ve Yeni Bina Üretimi Uygulamaları

Bu bölümde tek yapı ölçeğinde ve kentsel ölçekte Dünyadan ve Türkiye’den tarihi çevrelerde yeniden işlevlendirme ve yeni bina üretim örnekleri Çizelge 3.1’deki şablon dahilinde incelenecektir. İncelenecek örneklerde, geçmişteki işlevini kaybetmiş, çağın şartlarına ve ihtiyaçlarına cevap verememiş ancak tarihi ve kültürel anlamda önemli yere sahip yapılar ve işlevlendirme süreçleri ele alınacaktır. Başarılı bir süreç yönetiminde kullanılan proje elde etme yöntemlerinin neler olduğu, uygulama sürecinin nasıl işlediği, katılımcıların rolü, ekonomik süreçlerde aktörlerinin kimler olduğu analiz edilecektir. Bu doğrultuda tek yapı ölçeğinde beş örnek ele alınacaktır. Kentsel ölçekte ise dört örnek ele alınacaktır.

4.1.1. Tek yapı ölçeğinde örnekler:

Bu bölümde sırasıyla Astley Castle, Orsay Garı, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası, Cunda Despot Evi, Eski Mudanya Gar Binası örnekleri belirlenen şablon üzerinden incelenmiştir. Astley Castle sosyal ve ekonomik süreçlerdeki başarılı tutumundan dolayı, Orsay Garı uygulama sürecinde yaşadığı sorunlardan dolayı, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası sosyal süreçlerindeki başarısından dolayı, Cunda Despot Evi ekonomik sürecinden dolayı, Eski Mudanya Gar Binası ise yine ekonomik sürecinden dolayı ve Bursa’da yer alması sebebiyle seçilmiştir.

Astley Castle – Hafta Sonu Oteli

Çizelge 4.1: Astley Castle Örneği
(Selcen Coskun,2019) (değiştirilerek kullanılmıştır.)

Yapının Adı	Astley Castle
-------------	---

Şekil 4.1: Astley Castle yenileme çalışmalarından önceki hali (Coskun, 2019).

Çizelge 4.1: Astley Castle Örneği
(Selcen Coskun,2019) (değiştirilerek kullanılmıştır.)(devam)

Yapının Yeri	İngiltere
Karakteristik Özellikleri	<p>Astley Castle'ın bulunduğu alana 12. yüzyılda ilk yerleşenlerin dönemin saygın ailelerinden biri olduğu bilinmektedir. Kale 15.yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. 1660'larda, başka bir ailenin mülkiyetine geçen kalede bu dönemde ilk restorasyon uygulaması yapılmıştır. Daha sonrasında ise yan komşuları tarafından alınır ve yapılan eklerle ahır ve garajlar eklenir. II. Dünya savaşında ise askeri amaçla kullanılmaya üzere devlet tarafından el konulur. Sonrasında bakımsızlık sebebiyle tahribata uğrar ve tekrar 1950'li yıllarda bir kez daha yenileme çalışması yapılır ve otele çevrilir. 1978'e kadar otel olarak kullanılan yapı çıkan bir yangın sebebiyle kullanılamayacak hale gelir. İngiltere'deki "risk altındaki yapılar listesi" ne girer. Daha sonrasında ise 1990'lı yıllarda yapıyı bağımsız sivil kuruluşlardan biri üstüne alır. (Bu kurum, kültürel mirası koruma amacıyla faaliyetler yürüten ve İngiltere'de tarihleri baya eskiye dayanan devletten bağımsız sivil kuruluşlardan biridir.) Bu kurum tarafından Astley Castle için 2005 yılında davetli mimari proje yarışması açılarak, 21. yüzyıla yakışacak şekilde hayata döndürülmesi hedeflenir.</p>
Tescil Özellikleri	800 yıllık çok katmanlı kimliğe sahip bir kaledir.
Güçlü Yönleri	<p>Farklı dönemlerde farklı işlevlerde kullanılmış, Çok eski bir tarihe sahip, dolayısıyla geçmişe dair çok fazla izleri ve katmanları bulunan bir yapıdır. Ayrıca yangın geçirmesine rağmen sağlam kalan yan duvarları bulunmaktadır. Konum olarak İngiltere'de bulunması da stratejik anlamda güçlü bir yön olarak gösterilebilir. Çünkü İngiltere'de tarihi ve kültürel mirası destekleyen birçok sivil kurumlar ve devleti ayırdığı fonlar bulunmaktadır.</p>

Çizelge 4.1: Astley Castle Örneği
(Selcen Coskun,2019) (değiştirilerek kullanılmıştır.)(devam)

Zayıf Yönleri	<p>Çok büyük bir yangın atlatmıştır ve yangın dolayısıyla yok olmanın eşiğine gelmiştir.</p> <p>Strüktürel anlamda ciddi tahribat yaşamıştır. Dolayısıyla da döneminin mimarisine dair izlerin birçoğu yangın ile birlikte yok olmuştur. Çatısı tamamen yok olmuştur.</p>
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	<p>1. işlev: kale yapısı</p> <p>2. işlev: en çok 8 kişinin konaklayabileceği hafta sonu oteli</p>
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirilmenin Hedefleri	<p>Çok katmanlı yapıya ait formun mevcut peyzaj ile birlikte en az değişiklikle korunarak yapının özgünlüğüne minimum müdahalede bulunmak hedeflenmiştir. (Minimum müdahale akımı)</p> <p>Yapının ekleriyle ve yeni işleviyle tekrar hayata kazandırılması hedeflenmiştir.</p> <p>Ayrıca, harabe durumdaki kültürel değerlerin yok olmaktan kurtulması hedeflenmiştir.</p>
Proje Elde Etme Süreçleri	<p>Proje elde etme şekli olarak 2005 yılında, yapıyı alan bir sivil kuruluş tarafından davetli bir mimari proje yarışması düzenlenmiştir.</p>
Uygulama Süreci	<p>İlk olarak mevcut yapıya dair koruma kararları alınmıştır. Bina izlerinin anlaşılabilmesi için öncelikli olarak duvarların 1.2 m seviyesine kadar yıkılması önerilmiştir ancak kabul edilmemiştir. Duvarların güçlendirilerek korunmasına karar verilmiştir.</p> <p>Minimum müdahale hedeflendiği için tarihi dokuya ve malzemelere müdahale edilmeden onlarla uyumlu olacak bir tasarım anlayışı benimsemiştir.</p>

Çizelge 4.1: Astley Castle Örneği
(Selcen Coskun,2019) (değiştirilerek kullanılmıştır.)(devam)

	 <p>Şekil 4.2: Kale'nin Otel olduktan sonraki hali (Critical Round Up Stirling Prize 2013, erişim tarihi: 02.01.2022)</p>
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	Yarışmayı kazanan ekip tarafından tasarlanan proje, Miras Piyangosu Fonu (Heritage Lottery Fund)'nundan yararlanılarak hayata geçirilmiştir. Bu fon İngiltere'de devlet tarafından tarihi çevreyi korumak için Milli piyango bütçesinden ayrılarak oluşturulmaktadır. Ve tarihi çevreyle ilgili restorasyon, yeniden işlevlendirme gibi projelerde kullanılmaktadır.
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	Ulaşım ve katılım programı, Miras Piyangosu Fonu ile halkın projeyi öğrenmesi teşvik edilmiştir. İngiliz Çevre Koruma Gönüllüleri (TCV) temizlik ve peyzaj uygulamalarında rol almıştır. Çevredeki ilkokulların alanı ziyaret etmeleri sağlanarak, öğrenciler de süreç hakkında bilgilendirilmiştir. Astley Sanat Kulübü oluşturulmuştur.
Organizasyon Şekli	Tanınmış kişilere ait özel mülkiyetler Kültürel miras ile ilgili bir sivil toplum kuruluşu

Astley Kalesi sosyal ve ekonomik süreçlerdeki başarısından dolayı seçilmiştir. İngiltere’de yer alan, amacı kültürel değerlere sahip çıkmak ve onlarla ilgili gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmalarını yürütmek olan, sivil toplum kuruluşlarının varlığı ve devlet tarafından desteklenmesi diğer ülkeler içinde örnek teşkil edebilecek bir oluşumdur. Aynı zamanda yine Milli Piyango bütçesinden devlet kararıyla kültürel mirasa bir bütçe ayrılması da devletin kültürel mirasa verdiği önemi göstermektedir. Ekonomik süreçteki bu başarının yanı sıra sosyal süreçte de hem çocuklara yer verilmesi hem de halkın projeye dahil edilmesi için çalışmalar yapılması başka projeler için örnek olmalıdır.

Orsay Garı- Müze

Çizelge 4.2: Orsay Garı (Orsay müzesi) örneği
(Hasol, 1989) (değiştirilerek kullanılmıştır.)

Yapının Adı	Orsay Garı – Müze
Yapının Yeri	Paris
Karakteristik Özellikleri	19. yüzyılın sonlarında inşa edilmiştir. Paris’e gelen yolcuların merkeze çok uzak olan mevcut gar yapısı yerine, merkeze inmelerini sağlamak amacıyla yeni bir gar binası inşa edilmiştir. Bir sergi ile açılarak yıl dönümleri ölümsüzleştirilmek istenmiştir.

Çizelge 4.2: Orsay Garı (Orsay müzesi) örneği
(Hasol, 1989) (değiştirilerek kullanılmıştır.)(devam)

Karakteristik Özellikleri(devam)	Döneminin özelliklerini yansıtan Fransız mimarisi örneklerindedir. O dönemki teknolojinin gereklerine göre yani, buharlı trenlere göre düzenlenmiştir. Ancak buharlı trenlerin yerini elektrikli trenler almaya başlayınca yeni ihtiyaçlara cevap veremez hale gelmiştir.
Tescil Özellikleri	“korunması gerekli yapı” olarak tescillenmiştir.
Güçlü Yönleri	Paris’te merkeze yakın önemli bir stratejik konumda yer almaktadır. Ulaşımı kolaydır.
Zayıf Yönleri	İlk olarak buharlı trene göre projelendirildiği için sadece dönemine ait işlevini yerine getirebilmiştir. Dolayısıyla teknoloji ve sanayinin gelişiminden olumsuz etkilenerek metruk hale gelmiştir.
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	1. işlev: gar binası 2. işlev: müze
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	Fransa’ da bir dönem kültürel ve tarihi değeri olan yapıların yıkılmasına karşı oluşan tepkiyle birlikte yıkılması engellenerek korunmasına karar verilmiştir. Hasar görmüş tescilli yapının yeni işlev verilerek yeniden yaşatılması hedeflenmiştir.
Proje Elde Etme Süreçleri	Proje 3 kez yarışmaya açılarak elde edilmiştir.
Uygulama Süreci	Metruk ve kullanılamaz hale gelmiş olan gar yapısı ve bulunduğu alanı 1961 yılında “Fransız Ulusal Demiryolları Şirketi” tarafından, satılması üzerine karar alınmış ve otel yapısına dönüşmesi adına yarışma düzenlenmiştir.

Çizelge 4.2: Orsay Garı (Orsay müzesi) örneği
(Hasol, 1989) (değiştirilerek kullanılmıştır.)(devam)

Uygulama Süreci (devam)	<p>Ancak o dönemde Paris’te kültürel yapıların korunmaması ve yıkıma uğraması büyük tepki aldığından dolayı Orsay Garı da “korunması gerekli yapı” olarak tescillenmiştir. Orsay garının tescillenmesindeki en önemli özeliği dönemini yansıtan mimari özelliklerinden ziyade konumunun Paris için ilgi odağında olmasıdır. Tescillenmesini izleyen yaklaşık 10 yıl kadar bir süre yapıya verilecek yeni işlevin ne olacağı tartışma konusu olmuştur.</p>
Uygulama Süreci	<p>Sonuç olarak ise müze işlevine karar verilip tekrar davetli bir mimari yarışma düzenlenmiştir. Ancak Fransa’da yer alan Müzeler Yönetimi yapının mimarisi ile iç mimarisinin farklı disiplinler olduğunu savunduğu için iç mimari proje için tekrardan bir yarışma açılmıştır.</p> <p>Müzenin yapımı işi Fransa’da çok tartışmalara sebebiyet vermiştir. Bu tartışmalar Müzeler Yönetiminin müdahaleleriyle daha karmaşık hal almaya başlamıştır. Sonuç olarak ise 2. Yarışmayı kazanan iç mimarlık ekibi projenin söz sahibi olmuştur. Ve müze bu şekilde inşa edilir.</p> <p>Şekil 4.4: Orsay Müzesi (Orsay Müzesi Hakkında Bilgi, erişim tarihi: 02.01.2022)</p>
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	<p>Bu süreç hakkında bilgiye ulaşamadım.</p>

Çizelge 4.2: Orsay Garı (Orsay müzesi) örneği
(Hasol, 1989) (değiştirilerek kullanılmıştır.)(devam)

Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	Sosyal süreçlerde halk sürece dahil edilmemiş olsa da, halkın kültürel ve tarihi değeri olan kullanılamayacak haldeki yapıların korunması gerektiği ile ilgili oluşturduğu tepki bu sürecin yönetiminde büyük rol oynamıştır.
Organizasyon Şekli	Yürütücü: Fransız Müzeler Yönetimi Kültür Bakanı ve dönemin Cumhurbaşkanı yapının işlevine karar verme sürecine önemli rol oynamıştır.

Orsay Garı için aslında Fransa’da yıkım kararı verilen kültürel değerlere karşı halkın bir direnişi ile yıkım yerine işlevlendirme kararı verilmiştir. Ancak uygulama sürecinde yaşanan sorunlar sebebiyle ve yürütücü kurumun projeye gereğinden fazla dahil olması, yeni yüklenecek işlevin yapının önüne geçmesine ve tarihi yapıda değer kaybına sebep olmuştur. Uygulamada görev, yetki ve sorumluluk ilişkilerinin süreci olumsuz etkileyebileceğini anlatmak amacıyla Orsay Garı örnek olarak incelenmiştir.

Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası

Çizelge 4.3: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası
(Asiliskender ve Baturayoğlu Yöney, 2017), (Kevseroğlu,2011) (değiştirilerek alınmıştır.)

Yapının Adı	Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) Sümer Kampüsü (Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası) Şekil 4.6: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası dış cephe fotoğrafı (Sümerbank Bez Fabrikasından İzler, erişim tarihi: 02.01.2022)
-------------	--

Çizelge 4.3: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası
(Asiliskender ve Baturayoğlu Yöney, 2017), (Kevseroğlu ,2011)
(değiştirilerek alınmıştır.)(devam)

	 <p>Şekil 4.7: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası içinden çekilmiş bir fotoğraf (Sümerbank Bez Fabrikasından İzler, erişim tarihi: 02.01.2022)</p>
Yapının Yeri	Kayseri
Karakteristik Özellikleri	<p>Hem ekonomik ve sosyal anlamda hem de yapılış sebebiyle Cumhuriyetin ilk yıllarında yaygınlaştırmaya çalışılan ulus-devlet yaklaşımını savunmaktadır.</p> <p>Kurumun amacı tüm personelini aileleriyle birlikte ‘tek’ çatı altında toplamaktır.</p> <p>Modernleşmeyi savunan kentsel bir düzenleme ölçeğine sahiptir.</p> <p>1934 yılı Mayıs ayında temelleri atılmıştır.</p> <p>Cumhuriyetin ilk zamanlarında mekânsal devrimin iyi örneklerinden biridir.</p> <p>Devlet tarafından kurulmuş olan ilk endüstri yapısıdır.</p> <p>Yerleşke içinde modern mimari yaklaşımlardan biri olan Rus konstrüktivizm akımını benimseyen Elektrik santrali bulunmaktadır.</p> <p>2003 yılında “anıt” olarak tescillenerek koruma altına alınmıştır.</p> <p>2012 yılında Abdullah Gül Üniversitesi’ne devredilmiştir.</p>

Çizelge 4.3: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası
(Asiliskender ve Baturayoğlu Yöney, 2017), (Kevseroğlu ,2011)
(değiştirilerek alınmıştır.)(devam)

Tescil Özellikleri	Endüstri mirası olarak da görülen yapı ekonomik ve sosyal katkılarının dışında Cumhuriyet döneminde yapılan modern yapılardan biri olma özelliği taşımaktadır. Anıt eser olarak da tescillenmiştir.
Güçlü Yönleri	Hem endüstri mirası hem de kültürel miras olma özelliği taşımaktadır. Aynı zamanda kent merkezine yakın olması da erişilebilir kılmaktadır. Günümüzde vakıf destekli devlet üniversitesi bünyesinde olduğundan dolayı koruma için ekonomik anlamda sorun yaşanmamaktadır.
Zayıf Yönleri	Bakımsız ve kullanılamaz halde bulunan kültür ve endüstri mirası.
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	1. işlev: bez fabrikası 2. işlev: Kampüs
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	2007 yılı itibariyle Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin teşvikiyle Kayseri'ye devlet üniversitesi kazandırmak amaçlanmıştır.

Çizelge 4.3: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası
(Asiliskender ve Baturayoğlu Yöney, 2017), (Kevseroğlu ,2011) (değiştirilerek alınmıştır.) (devam)

Proje Elde Etme Süreçleri	2012 yılında Abdullah Gül Üniversitesi'ne devredilmiştir.
Uygulama Süreci	Bu sürece ait bilgiye ulaşılamamıştır.
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	Abdullah Gül Üniversitesi Destekleme Vakfı (AGÜV) Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ)
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	“Fabrikadan üniversite kampüsüne” sloganıyla kamusal anlamda kullanıma açılmıştır. Planlama, koruma ve kullanım kararları alınırken halkın da görüşlerine başvurulmuştur.
Organizasyon Şekli	Abdullah Gül Üniversitesi – Mimarlık Fakültesi AGÜV Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kayseri kanaat önderleri (AGÜ resmi web sitesi, erişim tarihi: 22.12.21)

Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası önemli bir Cumhuriyet dönemi endüstriyel yapısıyken, devlet destekli bir vakıf üniversitesi kampüsüne dönüştürülmüştür. Bu işlev değişikliği ve restorasyon sürecinde hem belediye tarafından kamusal anlamda destek verilmiştir, hem de üniversitenin vakfı tarafından özel bir kuruluştan destek verilmiştir. Proje kararları alınırken bölge halkının da görüşleri önemsenmiştir. Sosyal süreçlerinde kullandığı sloganıyla, tarih yapının da adını yaşatmayı hedeflemiş başarılı bir proje olduğu için seçilmiştir.

Cunda Despot Evi

Çizelge 4.4: Cunda Despot Evi Otel

Yapının Adı	Cunda Despot Evi
Yapının Yeri	Cunda Adası / Ayvalık
Karakteristik Özellikleri	<p>Yunanistan'ın resmi anlamda devlet olduğu zaman, halkı bu durumdan duyduğu mutluluk sebebiyle kiliseye birtakım bağışlar yapmıştır. Bunun akabinde Yunan bir din adamı, Despot, 1862'de kendisi için doğduğu yer olan Cunda Adasında bir ev yaptırmıştır. O dönemler Yunanistan'ın himayesinde olan Cunda Adası Despot Evi, Despot'un vefat etmesiyle birlikte Osmanlı Devleti tarafından alınmıştır. Ve bir süre hükümet binası olarak kullanılmıştır. 1. İşlev değişikliği despot evinden hükümet binasına şeklinde olmuştur.</p> <p>Cumhuriyet dönemine kadar hükümet binası olarak kullanılan Despot evi, bu dönemdeki ihtiyaçlar doğrultusunda ilkokul ve öksüzler yurdu olarak kullanılmaya başlanmıştır. 2. İşlev değişikliği ise hükümet binasından ilkokul ve yurt yapısına dönüşmesi şeklinde gerçekleşmiştir.</p>

Çizelge 4.4: Cunda Despot Evi Otel (devam)

Karakteristik Özellikleri	1970’li yıllarda Türk sinemasında önemli yere sahip Yeşilçam filmlerinden birkaçına ev sahipliği yapmıştır. Ve 1880’li yıllarda öksüzler yurdunun taşınmasıyla terkedilmiştir. Bu tarihten sonra da Av Zamanı filmine mekan olsa da, bakımsızlıktan dolayı metruk bir hale gelmiştir. (Cunda Despot Evi resmi web adresi, erişim tarihi:25.12.21) Bina cunda adası için tarihi ve kültürel değeri yüksek bir anıt eser olma özelliği taşımaktadır.
Tescil Özellikleri	Bina anıt eser olarak tescillenmiştir.
Güçlü Yönleri	Birçok kez işlev değiştirmesine rağmen ayakta kalmayı başarmış, Cunda halkı için önemli yeri olan bir tarihi yapıdır. Deniz manzarasına sahiptir. Denize ulaşımı kolaydır. Ada içinde erişilebilir ve ulaşılabilir konumdadır.
Zayıf Yönleri	Yurt yapısı olarak kullanıldıktan sonra terkedilmesinden kaynaklı olarak bakımsız kalmış ve afet, yağmalama gibi tehlikelere maruz kalmıştır. Mevcut tarihi doku zarar görmüştür.
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	1.İşlev : Despot evi 2.İşlev : hükümet binası 3.İşlev : İlkokul ve yurt binası 4.İşlev: Otel
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	Yıpranmış ve kullanılamaz haldeki kültürel değer olan Despot Evi’nin tarihi dokusuna zarar vermeden yeni bir işlev ile birlikte adaya tekrar kazandırılması hedeflenmiştir. (Cunda Despot Evi resmi web adresi, erişim tarihi:25.12.21)
Proje Elde Etme Süreçleri	Zamanla bakımsızlıktan metruk hale gelmiş olan Despot evi ilk olarak 2010 yılında “Ayvalık Mal Müdürlüğü – Milli Emlak” vasıtasıyla yap-işlet-devret modeliyle ihaleye çıkarılmıştır.

Çizelge 4.4: Cunda Despot Evi Otel (devam)

<p>Proje Elde Etme Süreçleri</p>	<p>49 yıllık en yüksek kira bedelini veren Cundalı bir işletmeci ihalenin kazanan tarafı olmuştur. Ancak sonrasında ihale teminatını yakarak ve sözleşmede imzaladıklarını gereken sürede yerine getiremeyerek ihaleden çekilmiştir.</p> <p>Daha sonrasında ise Bakanlar Kurulu tarafından alınan kararla Maliye Bakanlığı bünyesinde yer alan tarihi yapı, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na devredilmiştir. Ve tekrardan bir ihale açılarak, yap – işlet- devret modeliyle 49 yıllığına kiraya verilmiştir.</p> <p>(Despot Evi'ni 13 milyon Euro'ya otele dönüştürdü, erişim tarihi: 05.11.21)</p>
<p>Uygulama Süreci</p>	<p>Despot Evinin ada için önemli bir anıt eser olması sebebiyle uygulama süreci yürütülürken tarihçilerden oluşan bir heyet kurulmuştur. Ve yapı tasarlanırken tarihin izlerini yansıtması en ön planda tutulmuştur. Yapı kendi hikâyesini anlatırken, aynı zamanda da günümüz dinamiklerine ayak uydurabilecek şekilde tasarlanmıştır.</p> <p>Şekil 4.10: Cunda Despot Evi Otel güncel hali (Cunda Despot Evi, erişim tarihi: 02.01.2022)</p>

Çizelge 4.4: Cunda Despot Evi Otel (devam)

Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	Projenin yeniden işlevlendirme ve restorasyon sürecindeki ekonomik faaliyetleri ve kaynak yönetimi 49 yıllığına yap – işlet – devret usulüyle ihaleyi alan firma tarafından yürütülmüştür.
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	Bu sürece ait bilgiye ulaşılamamıştır.
Organizasyon Şekli	İşveren: Kültür ve Turizm Bakanlığı (Cunda Despot Evi, erişim tarihi :25.12.21)

Despot Evi birden fazla kez işlev değişikliğine uğramıştır. Ancak aradaki işlev değişiklikleri zamanın ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir, ancak otel işlevinden önce projelendirme çalışması yapılmıştır. Yap-işlet-devret modeliyle ihale edilmiştir. İlk çıkarıldığı ihale şartları karşılanamadığı için 2. Kez ihaleye çıkarılmış ve projelendirilmiştir. Ekonomik süreç bakımından ülkemizde de sık kullanılmaya başlayan, diğer örneklerden farklı yap-işlet-devret modeliyle yapılmış bir örnek olduğu için incelenmiştir.

Eski Mudanya Gar Binası

Çizelge 4.5: Eski Mudanya Gar Binası- otel yapısı
(Polat ve Dostoğlu, 2007)

Yapının Adı	Eski Mudanya Gar Binası /Hotel
-------------	--

Şekil 4.11: Eski Mudanya Gar Binası
(Bursa Raylarının Hikayesi, erişim tarihi: 02.01.2022)

Çizelge 4.5: Eski Mudanya Gar Binası- otel yapısı
(Polat ve Dostoğlu, 2007)(devam)

Yapının Yeri	Mudanya / BURSA
Karakteristik Özellikleri	<p>Şehirlerarası deniz ulaşımına olanak vermesiyle yük ve yolcu taşınması açısından, Bursa için önemli bir yere sahip Mudanya ilçesinde denize sıfır bir alanda yer almaktadır.</p> <p>İlk olarak Fransızlar tarafından “gümrük binası” olarak kullanılmak üzere 1849 yılında yapılmıştır. 1. Asıl işlevi gümrük binasıdır.</p> <p>Sanayi devrimini izleyen süreçte Avrupa ile Anadolu şehirleri arasında ticari faaliyetlerde artış olmuştur. Bursa’da üretimi yapılan ipek ipliği Mudanya’da yapılan demiryolu hattı ile Marsilya’ya ulaştırılabilmektedir. Aynı zamanda bu demiryolu hattı Bursa’yı İstanbul ve Avrupa’ya bağladığı için önemli yere sahiptir. Ancak 1950’li yıllardan itibaren maliyetin artmasından kaynaklı ekonomik sebeplerle demiryoluna olan ilgi azalmıştır. Bu hat ülkenin ana ulaşım ağıyla da bağlantı kuramamıştır. Ve dolayısıyla köhneleşmeye başlamıştır. 2. işlevi olarak demiryolu hattına ait istasyon binası olarak kullanılmıştır.</p>
Karakteristik Özellikleri	<p>Demiryolu hattının işlevini kaybetmesiyle tekrar bir bölümü gümrük deposu olmuştur, diğer bölümleri de çeşitli kurumlara hizmet etmeye başlamıştır. Kendi haline bırakılmış olan bina son olarak Mudanya Belediyesi’nin girişimleriyle yap-işlet-devret modeliyle kiralanmış ve günümüzde otel olarak kullanılmaktadır.</p>
Tescil Özellikleri	“koruma amaçlı imar planı sınırları dışında tescilli anıtsal mimarlık örneği” olarak tescillenmiştir.
Güçlü Yönleri	<p>Bursa ile İstanbul ve dolayısıyla Avrupa arasında ticari faaliyetlerin sağlandığı önemli bir konumda yer almaktadır.</p> <p>Turistik açıdan önemli yere sahiptir.</p> <p>Denize sıfır, manzaralı bir konumda yer almaktadır.</p> <p>Bursa kentine ulaşımı kolaydır. Erişilebilirdir.</p>

Çizelge 4.5: Eski Mudanya Gar Binası- otel yapısı
(Polat ve Dostoğlu, 2007)(devam)

Zayıf Yönleri	-
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	1. işlev: gümrük binası 2. işlev: demiryolu hattına ait istasyon yapısı 3. işlev: gümrük binası ve çeşitli kurumların hizmet binası 4. işlev: Otel yapısı
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	Köhneleşmiş durumdaki tarihi ve ticari anlamda önemli yere sahip, tescilli anıtsal özelliği bulunan uzun süre gar binası olarak işlev yapan yapının aslına uygun olarak tekrardan kullanılabilcek bir işlev kazandırılması hedeflenmiştir.
Proje Elde Etme Süreçleri	Mudanya Belediyesi tarafından 1989 yılında yap-işlet-devret modeliyle ihale edilmiştir.
Uygulama Süreci	Esi Mudanya Gar Binası “tescilli anıtsal mimarlık örneği” olduğu için Koruma Kurulu kararlarıyla projelendirilmiştir. İlk olarak detaylı şekilde fotoğraflama ve rölöve çalışmaları yapılmıştır. Detaylı şekilde “kullanılan malzeme, mekânsal kurgu, strüktürel sistem, yapım tekniği” gibi restorasyon için önemli yer turan tüm analizler yapılmıştır.
Uygulama Süreci	Koruma Kurulu ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu doğrultusunda restore edilerek yeniden otel olarak işlevlendirilmiştir. Şekil 4.12: Otel Yapısı (Polat ve Dostoğlu, 2007)

Çizelge 4.5: Eski Mudanya Gar Binası- otel yapısı
(Polat ve Dostoğlu, 2007)(devam)

Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	Yap-İşlet-devret modeliyle Bursalı bir girişimci tarafından finanse edilmiştir.
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	Bu sürece ait bilgiye ulaşılammıştır.
Organizasyon Şekli	Yüklenici: Bursalı bir girişimci

Eski Mudanya gar binası da birçok kez farklı işlevlerde kullanılmıştır. Yap-işlet-devret usulüyle ihale edilmiştir. Bursa’da yer alan bir işlevlendirme örneği olduğu için seçilmiştir.

4.1.2. Kentsel ölçekte örnekler

Bu bölümde sırasıyla Regensburg kentsel dönüşüm alanı, Banska Stiavnica kentsel dönüşüm alanı, Tarlabası kentsel dönüşüm alanı, Alsancak Levanten Evleri kentsel dönüşüm alanı, örnekleri belirlenen şablon üzerinden incelenmiştir. Regensburg kentsel dönüşümü, Alan Yönetimi Planı’na sahip olmasından ve ekonomik sürecinden dolayı, Banska Stiavnica kentsel dönüşümü ekonomik politikası ve sosyal süreçteki başarısından dolayı, Tarlabası kentsel dönüşümü Türkiye’de yer alan güncel ve başarılı sayılabilecek bir örnek olmasından dolayı ve Alsancak Levanten Evleri ise uygulama süreçlerinde yaşadığı sorunlardan dolayı başarısız bir örnek olması sebebiyle seçilmiştir.

Regensburg Kentsel Dönüşüm Projesi

Çizelge 4.6: Regensburg tarihi kenti kentsel dönüşüm projesi (Dağabakan, 2012)

Alanın Adı	Regensburg Kentsel dönüşüm alanı <p>Şekil 4.13: Regensburg kenti (Street Life: Regensburg (Germany), erişim tarihi: 02.01.2022)</p>
Alanın Yeri	Almanya- Regensburg
Karakteristik Özellikleri	Geçmiş Ortaçağ'a dayanan bir yerleşim yeridir. Konum olarak Danube Nehri'nin kuzeyinde yer almaktadır. Almanya'nın en büyük eyaleti olan Bavyera Eyaleti'nin 4. Büyük kentidir. Yaklaşık 1000 adet tescilli yapı bulunmaktadır.
Tescil Özellikleri	2006 yılında Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmiştir.
Güçlü Yönleri	Dünya Mirası Listesi'nde yer aldığı için Alan Yönetim Planına sahiptir.
Zayıf Yönleri	Çağın ve bölgenin ihtiyaçlarına cevap verememektedir.
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	Tarihi yapılarda yenileme ve yeniden işlevlendirme işleri Bölgenin ihtiyacına cevap veren dokuya uygun yeni alışveriş merkezleri ve mimari çözümler

Çizelge 4.6: Regensburg tarihi kenti kentsel dönüşüm projesi
(Dağabakan, 2012)(devam)

Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	<p>İlk hedef olarak bölgede yer alan mevcut tarihi yapıların, kültürel mirasın hızla büyüyen ve gelişen kente ayak uydurmasını sağlayarak sürdürülebilir bir kent merkezi hedeflenmiştir.</p> <p>Sonraki hedefler olarak da bölge halkına ve turistlere, işlevsel anlamda çeşitlilik sağlamak, çağın getirdiği ihtiyaçların karşılanması, canlı bir kent merkezi oluşturmak, gelecek yatırımların önünü açmak gösterilebilir.</p> <p>Ayrıca bu projede tarihi yapılarda enerji tasarrufunu konusu da üzerinde durulan hedefler arasında önemli bir yerdedir.</p>
Proje Elde Etme Süreçleri	Sözleşme ile projeler elde edilmiştir.
Uygulama Süreci	Bu süreçle ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	Finansal Kaynak süreci Bavaria Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülmüştür.
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	<p>Halka planların tanıtılması için etkinlikler düzenlenmiştir.</p> <p>Alan Yönetimi grubu (Belediye ve Birimleri, Regensburg Turizm Ofisi, Sanayi ve Ticaret Odası, Regensburg Kent Pazarlama, Tarihi Kent Eylem Grubu, Regensburg Dünya Mirası Geliştirme Birliği, Bavaria Bölgesi Anıtları Koruma Ofisi, Bavaria Ekonomi Bakanlığı-yetkili idare), Bavaria İç İşleri Bakanlığı, bölgede yaşayan halktan seçilmiş iki vatandaş ve İmar ve Altyapı kurulu kurulmuştur.</p> <p>Projelerin değerlendirilmesi için tartışma toplantıları düzenlenmiştir.</p> <p>Çeşitli kampanyalar düzenlenerek bilgilendirme uygulamaları yapılmıştır.</p>

Çizelge 4.6: Regensburg tarihi kenti kentsel dönüşüm projesi
(Dağabakan, 2012)(devam)

Organizasyon Şekli	Yetkili: Bavyera Ekonomi Bakanlığı Yürütücü: Regensburg Belediye koordinasyon Merkezi Alan Yönetimi Grubu
--------------------	---

Regensburg tarihi kenti örneği Alan Yönetim Planı'na sahip olmasından ve ekonomik süreçlerinin kamu tarafından yürütülmesi sebebiyle diğer örneklerden farklılaşmaktadır. Dolayısıyla Alan Yönetimi'nin işlevlendirmedeki etkisini incelemek amacıyla bu örnek seçilmiştir.

Banska Stiavnica

Çizelge 4.7: Banska Stiavnica kentsel dönüşüm projesi
(Dağabakan, 2012)

Alanın Adı	Banska Stiavnica
Alanın/ Yapının Yeri	Slovakya
Karakteristik Özellikleri	Madencilikte çok gelişmiş, altın ve gümüşün çıkarıldığı bir yerleşim yeridir. 18. yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. Dünyanın ilk “maden akademisi” burada kurulmuştur. Ancak 19.yydan sonra madenlerin tükenmesiyle gerilemeye başlamıştır.

Çizelge 4.7: Banska Stiavnica kentsel dönüşüm projesi
(Dağabakan, 2012)(devam)

Tescil Özellikleri	201 tane tescilli yapı ve alanı mevcuttur.
Güçlü Yönleri	Madencilik Kendi özgü teknik bir altyapıya sahiptir.
Zayıf Yönleri	Engelibeli topografyaya sahiptir. Dolayısıyla ulaşım sıkıntılıdır. Genç nüfus azdır. Enerji kaynakları az ve yetersizdir.
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	Tescilli yapılarda onarım ve işlevlendirme çalışmaları yapılmıştır. Alışveriş ve ticari merkezler oluşturulmuştur. Ulaşım sorunu çözme amacıyla 2 tane ana yol yapılmıştır. İlkokul, lise ve üniversite yapıları gibi kalkınmayı destekleyecek eğitim yapıları yapılmıştır.
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	Hasar görmüş tarihi dokunun ve anıtların korunması, yeniden kullanılabilir hale getirilmek istenmiştir. Alt yapı sorunlarına ve modern hayatın getirdiği yeni ihtiyaçlara cevap verebilen bir yerleşim haline dönüştürülmek istenmiştir. Turizm ve konaklama amaçlı projelerle tarihi alanlar canlandırılmak istenmektedir.
Proje Elde Etme Süreçleri	Belirli şartlar doğrultusunda anıt eserler sözleşme usulüyle satışa çıkarılmıştır.
Uygulama Süreci	İlk olarak Slovakya Hükümeti'nin desteğinin alınabilmesi için gerekli belgeler hazırlanmıştır.
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	Bu projede ekonomik süreçlerle ilgili olarak diğerlerinden farklı olacak şekilde, her mülk sahibi kendi mülküyle ilgili bakım, onarım gibi faaliyetleri üstlenmiştir. Bölgede yer alan binalar kamusal ve diğerleri olarak 2 sınıfa ayrılmıştır.

Çizelge 4.7: Banska Stiavnica kentsel dönüşüm projesi
(Dağabakan, 2012)(devam)

Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman) (devam)	Diğerleri grubunda yer alanlar restorasyon koşuluyla satılmış ve bu şekilde kamusal alanların restorasyonu finanse edilmiştir.Slovakya Hükümeti'nin kendi yasaları doğrultusunda ayırdığı bütçe kullanılmıştır. Bunun haricinde de diğerleri grubundan yapı satın alan yatırımcılar da bu süreçte aktif rol oynamıştır.
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	Valilik, belediye, üniversiteler, yerel yönetimler, özel sektör ve halkın ortaklaşa işbirliği içinde yürüttüğü bir süreç olmuştur. Halkta bilinç oluşturabilmek amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Bu etkinliklerin çekiciliğini ünlü kişileri de dahil ederek arttırmışlardır.
Organizasyon Şekli	Yürütücü: Belediye Projeler: Belediye ve Özel sektör

Banska Stiavnica kentsel dönüşüm projesi ekonomik sürecindeki politikası ve sosyal süreçlere önem veren bir yol izlenmesi sebebiyle seçilmiştir. Projede yer alan tüm yapılar kamusal ya da diğerleri şeklinde gruplandırılarak farklı ekonomik çözümler uygulanmıştır. Kamusal yapıların yüklenicileri kamu olurken diğer yapılar grubundakiler restorasyon şartıyla satışa çıkarılmıştır. Bu politika sayesinde satılan tüm yapılarda restorasyon ve işlevlendirme çalışmaları yapılmıştır.

Tarlabaşı Kentsel Yenileme Projesi

Çizelge 4.8: Tarlabaşı Kentsel Yenileme

(50 Soruda Tarlabaşı Kentsel Yenileme Projesi, erişim tarihi:23.12.2021)

(Tarlabaşı'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikayesi, erişim tarihi:22.12.21)

(Derlenerek alınmıştır.)

Alanın Adı	Tarlabaşı Yenileme Projesi
Alanın Yeri	İstanbul
Karakteristik Özellikleri	<p>Tarlabaşı bölgesi, Dolapdere Caddesi, Talimhane ve Kasımpaşa arasında kalan alanı kapsamaktadır. Taksim ve Beyoğlu'na konum olarak yakındır.</p> <p>Tarihine bakıldığında zaman aslında halkın üst kesiminin konut alanı olarak kullandığı bir bölgedir. Cumhuriyet zamanına kadar da İstanbul'un önemli bir mahallesidir. Ancak Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Ankara'nın başkent olması ile İstanbul ve dolayısıyla Tarlabaşı eski önemini yitirmeye başlamıştır. Sonrasında çıkarılan varlık vergisi, 6-7 Eylül saldırıları gibi olaylarla eski çekiciliği kaybederek, çökmekte olan bir merkeze dönüşmeye başlamıştır. Bölgedeki Rumlar ve azınlıklar bölgeyi terk etmeye başlamıştır. 1980 darbesinin ardından bölgede yaklaşık 350 tarihi yapı yıkılarak günümüzdeki Tarlabaşı Bulvarı oluşturulmuştur. Bu bulvar Tarlabaşı'nı Beyoğlu'ndan iyice koparmış ve yalnızlaştırmıştır. Bu durum kentsel ve kültürel anlamda Tarlabaşı'nı olumsuz etkilemiştir.</p>

Çizelge 4.8: Tarlabası Kentsel Yenileme

(50 Soruda Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi, erişim tarihi:23.12.2021)

(Tarlabası'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikayesi, erişim tarihi:22.12.21)

(Derlenerek alınmıştır.)(devam)

Karakteristik Özellikleri (devam)	2006 yılında Bakanlar Kurulu tarafında alınan karar ile de Tarlabası yenileme alanı olarak ilan edilmiş ve bu kötü gidişatı durdurulmuştur.
Tescil Özellikleri	Bakanlar Kurulu'na ait kararla 28 Mart 2006 tarihinde Beyoğlu kentsel Sit alanında bulunan yapıların 209 adedi "kültür varlığı" olarak tescillenmiştir. Toplamda ise 263 yapı ve 20 metrekarelik alanı kapsayan kısım "yenileme alanı" olarak belirlenmiştir. 5366 Sayılı "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" ile de "acele kamulaştırma" alanı olarak belirlendi. (Tarlabası'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikâyesi, erişim tarihi:22.12.21)
Güçlü Yönleri	Beyoğlu'nda yer alması. İstanbul'un merkezi konumunda olması, ulaşılabilirlik.
Zayıf Yönleri	Küçük parselli yapılaşma sebebiyle çağdaş ihtiyaçlara cevap veremeyen yapı stokunun olması Dar sokakları ve otopark sorunu – Ulaşım sorunu Kötü çevre koşulları ve yatırım yapılamaması Proje maliyetlerinin yüksek olması
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	Yerleşim ölçeğinde bir proje olduğu için işlevlendirme kararları da yerleşim ölçeğinde alınmıştır. Tescilli yapıların bölgeye değer katan özgün ve nitelik kaybına uğramamış (değiştirilmemiş) olanlarında plan ve cephenin muhafazası yoluyla restorasyonu önerilmiştir.

Çizelge 4.8: Tarlabası Kentsel Yenileme

(50 Soruda Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi, erişim tarihi:23.12.2021)

(Tarlabası'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikayesi, erişim tarihi:22.12.21)

(Derlenerek alınmıştır.)(devam)

Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler (devam)	<p>İç mekânlarda taşıyıcı duvarları kaldırılarak özgün yapısı bozulmuş olan, ancak cephesi ve gabarisi ile sokağa kimlik veren tescilli binaların cephesinin uygulama projelerinde belirlenecek statik durum ve yapıya özgü metotlarla korunmasına, plan yapılarının yeni projelerdeki işlevine uygun olarak yorumlanması önerilmiştir. Kendi strüktürünü ayakta tutamayan yapılar, kimi durumda sadece cephesi ile kimi durumda yapılarda plan şemaları ile birlikte aslına uygun olarak yeniden inşa edilecektir.</p>
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	<p>Yenileme projesinde ev otel iş yeri dağılımı:</p> <ul style="list-style-type: none"> • %52'si konut alanı, • %12'si ticaret alanı, • %17'si turizm yapısı, • %14'ü ofis yapısı <p>Olarak belirlenmiştir.</p> <p>Altyapı, Ulaşım, Otopark Sorunları için yapılan çalışmalar:</p> <p>Bazı sokaklar için yayalaştırılma kararı alınmıştır.</p> <p>Trafik sirkülasyon şemalarının oluşturulması ve bu doğrultuda otopark ve yaya girişlerinin planlanması yapılmıştır.</p> <p>Projede konut edinen her mal sahibine otopark alanı verilmiş ve tapuya işlenmiştir.</p> <p>Ticaret ve turizm yapılarının bodrum katları otopark alanı olarak tahsis edilmiştir.</p>

Çizelge 4.8: Tarlabası Kentsel Yenileme

(50 Soruda Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi, erişim tarihi:23.12.2021)

(Tarlabası'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikayesi, erişim tarihi:22.12.21)

(Derlenerek alınmıştır.)(devam)

Yeni Yapımın / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	Zayıf yönlerde belirtilen 4 ana sorun sebebiyle bölgede oluşmuş çöküşün durdurulması amaçlanarak, bölgenin bu şekilde daha güvenli, sağlıklı, yaşanabilir ve kentle bütünleşmiş bir alan haline gelmesi ve yeni bir yaşam merkezi oluşturulması projenin hedefini oluşturmaktadır. Mekânsal yenileme ve yeniden işlevlendirme ile toplumsal ve ekonomik olarak kalkınma amaçlanmıştır.
Proje Elde Etme Süreçleri	İhale usulüyle başlamıştır ancak, sözleşme usulüyle yürütülmüştür.
Uygulama Süreci	<p>16.06.2005 Tarih ve 5366 Sayılı kanun ile bölge Yenileme Alanı ilan edilmiştir. (Bu ilanda karar verici kurum Bakanlar Kurulu olmuştur.)</p> <p>Belediye ve Meclis kararıyla uygulama usul ve esasları belirlenmiştir. Proje önce ihaleye çıkmış sonrasında ise sözleşme yöntemiyle yürütülmüştür.</p> <p>Aynı zamanda bu süreç işlerken Beyoğlu Belediye Başkanlığı, Beyoğlu Kaymakamlığı, İlçe Emniyet Müdürlüğü, Koruma Bölge Kurulu, Mahalle Muhtarları, Tapu ve Kadastro Müdürlükleri ve Tarlabası Derneği ile düzenli toplantılar gerçekleştirilmiştir.</p> <p>Yenileme çalışmaları yüklenici firma tarafından üstlenilmiştir.</p> <p>Anket çalışmaları yapılmış, fiziksel ve sosyal doku analizleri yapılmış, bina envanterleri, plan şemaları, cephe rölöveleri alınmış ve bu doğrultuda avan projeler hazırlanarak süreç başlamıştır. Daha da detaylandırılacak olunursa:</p>

Çizelge 4.8: Tarlabası Kentsel Yenileme

(50 Soruda Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi, erişim tarihi:23.12.2021)

(Tarlabası'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikayesi, erişim tarihi:22.12.21)

(Derlenerek alınmıştır.)(devam)

Uygulama Süreci (devam)	<p>İlk olarak bölge bazı zonlara ayrılmıştır. Her zon için alan tanımlamaları yapılmıştır. (1.Etap, 2.Etap gibi) Sonrasında her alan için ayrı ayrı ve yerinde bire bir görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerle, sosyal profil belirlenmiştir. (Yaşayan halk nereli, ne iş yapıyorlar, kiracı-ev sahibi oranı, mevcut konutların oturma bilirlilik durumları, alandaki yapıların tarihi değerleri, istihdam durumu, çocukların eğitim durumları, gençlerin durumları vb.)</p> <p>Bu analiz aşamasından sonra halk ile uzlaşma yoluna gidilmiştir. Uzlaşma ilkeleri ve mülk değerleri belirlenmiştir (arsa, bina ve piyasa değeri olarak). Aynı zamanda sadece mülk sahipleri değil bölgede yaşayan kiracılar ve işletmeciler için de çeşitli çözümler geliştirilmiştir.</p> <p>Uzlaşma sürecinden sonra ise projelendirme ve inşaat süreci yürütülmüştür.</p> <p>Sokak adları ve morfolojileri kesinlikle değişmeyerek aidiyet duygusunun da yaşatılması düşünülmüştür.</p>
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	<p>Bu süreç yüklenici firma olan özel bir inşaat firması tarafından yönetilmiştir.</p>
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	<p>Beyoğlu Belediye Başkanlığı, Beyoğlu Kaymakamlığı, İlçe Emniyet Müdürlüğü, Koruma Bölge Kurulu, Mahalle Muhtarları, Tapu ve Kadastro Müdürlükleri ve Tarlabası Derneği ile düzenli toplantılar gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla halkında projeye katılımı sağlanmaya çalışılmıştır.</p>

Çizelge 4.8: Tarlabası Kentsel Yenileme

(50 Soruda Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi, erişim tarihi:23.12.2021)

(Tarlabası'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikayesi, erişim tarihi:22.12.21)

(Derlenerek alınmıştır.)(devam)

Organizasyon Şekli	Beyoğlu Belediyesi ve bölgedeki malikler
--------------------	--

Tarlabası projesi Türkiye’de yer alan güncel ve başarılı sayılabilecek örneklerdendir. Bölgede yapılan işlevlendirme aynı zamanda ekonomik kalkınma aracı olarak görülmüştür. Detaylı bir projelendirme ve uygulama süreci olmuştur. Sosyal süreçlere de önem verilmiş ve halk da projeye dahil edilmiştir.

Alsancak Levanten Evleri

Çizelge 4.9: Alsancak Levanten Evleri

(Gazi ve Boduroğlu, 2015)

Alanın Adı	Alsancak Levanten Evleri
Alanın Yeri	İzmir - Alsancak
Karakteristik Özellikleri	Alsancak, İzmir için geçmişten beri önemli bir yerleşim yeridir. 18.yy’dan sonra bu bölgede “Levantenler” yaşamaya başlamıştır.1900’lü yılların 4. Çeyreğinden itibaren kentleşme ile beraber eğlence ve ticari faaliyetler artmaya

Çizelge 4.9: Alsancak Levanten Evleri
(Gazi ve Boduroğlu, 2015)(devam)

Karakteristik Özellikleri (devam)	başlamıştır. Bunun sonucunda ise bölgede yer alan birçok konut yapısı yıkılmış ya da işlev değişikliğine uğramıştır. Bölgede çok sayıda işlev değişikliğine uğramış sivil mimari örneği bulunmaktadır. Sahil boyunca uzanan yol ile iç kısımlarda yer alan sokaklar boyunca dizili evler yer almaktadır. Yapılar genel olarak sokağa yönelmiştir ve tek cephelidir. Avlu, servis bölümü ve yaşam alanı olmak üzere genelde 3 bölümden oluşmaktadır.
Tescil Özellikleri	Korunması gerekli sivil mimari örneği
Güçlü Yönleri	İzmir'in en önemli yerleşim yerlerin biridir. Atatürk'ün ve Latife Hanımın kullandığı Latife Hanım Köşkü bu bölgede er alan işlev değişikliğine uğramış örneklerden biridir.
Zayıf Yönleri	
Yeni İşlev / Yapılan uygulama ve ekler	Bölgede ye alan anıt eserlerdeki işlev değişiklikleri, konuttan; Kafeye, turizm ve konaklama tesisine, eğitim kurumuna, sağlık kurumuna, müzeye ve anı evine gibi çeşitli örnekler oluşturmuştur.
Yeni Yapının / Yeniden İşlevlendirmenin Hedefleri	Bölgenin yeni işlevine mevcut yapıları da uygun hale getirmek.
Proje Elde Etme Süreçleri	Projelerden kamu kurumlarınca yapılacak olanlar ihale ve sözleşme usulüyle proje elde etmiştir.
Uygulama Süreci	Taşınmaz nitelikteki korunması gerekli anıt eserler 1900'lü yılların 4. Çeyreğinden itibaren tescil edilmeye başlanmıştır. Bölgenin işlev değiştirmesi ile bölgede yer alan tarihi yapılarda bölgenin yeni işlevine uygun olarak eğlence ve ticari faaliyetlere yönelmeye başlamıştır. Bu doğrultuda

Çizelge 4.9: Alsancak Levanten Evleri
(Gazi ve Boduroğlu, 2015)(devam)

Uygulama Süreci (devam)	yapı tipolojilerin incelenmiş ve buna aykırı olan yapılar belirlenmiştir. “Yapılan inceleme sonucunda 52 tane yapının tamamının özgün işlevinin konut olduğu, mevcut kullanımda ise yapıların yüzde 67’sinin bar yüzde 15’inin kafe yüzde 4’ünün eğitim yüzde 12’sinin konut, yüzde 2’sinin ise işyeri olarak kullanıldığı görülmüştür.” Aylin Gazi, Elvin Boduroğlu) Uygulama süreçlerinde restorasyon projelerinin hazırlaması sürecinden ziyade projenin hayata geçirilmesi ve onay süreçlerinin uzun sürmektedir. Dolayısıyla da bölge ile ilgili yazılmış bir makale olan “İşlev Değişikliğinin Tarihi Yapılar Üzerine Etkileri “Alsancak Levanten Evleri Örneği” isimli çalışmada, işlevlendirme yapılan yapıların yüzde 73’ünde herhangi bir kurumdan izin alınmadığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla da özgünlüğü bozacak müdahaleler yapılmıştır.
Ekonomik Süreçler (kaynak yönetimi ve finansman)	Ekonomik süreçte rol sahibi bölgede yaşayan mülk sahipleri ya da müteahhitler
Sosyal Süreçler (Katılım süreci)	Sosyal süreçle ilgili bir çalışma yapılmamıştır. Ancak projenin genelinde halk zaten kendi yasal ve yasal olmayan müdahaleleri sebebiyle projeye hakimdir.
Organizasyon Şekli	Mülk sahipleri, Müteahhitler, Koruma Kurulu

Alsancak Levanten Evleri, uygulama süreçlerinde birtakım sıkıntıların yaşandığı bir proje olmuştur. Uygulama sürecindeki sıkıntılar ve onay süreçlerinin uzunluğu halkın tepkisini topladığı için halk tarafından kendi mülklerine yasal olmayan ciddi müdahaleler yapılmıştır. Ve bölgedeki işlev değişikliğine uydurulmaya çalışılan yapılar Alsancak Evleri’nin kimliğini özgünlüğünü yitirmesine sebep olduğu için başarısız bir örnek olarak incelenmiştir.

4.1.3. Değerlendirme

Günümüzde tarihi ve kültürel değer taşıyan tüm yapıların, anıtların ve tarihi çevrelerinin miras bilinciyle değerlerini kaybetmeden yaşatılması gerekmektedir. Bu çalışmanın amaç kısmında da yer verildiği gibi, tarihi çevrelerde yeni bina üretim sürecinin ve yeniden işlevlendirme süreçlerinin ihtiyaç duyduğu yönetsel bakış açısı nasıl olmalı ya da olmamalı konusu seçilen örnekler üzerinden değerlendirilecektir. Tek yapı ölçeğinde iki adet dünyadan, üç adet Türkiye’den örnek incelenirken, kentsel ölçekte ise 2 adet dünyadan, iki adet Türkiye’den olmak üzere toplamda dokuz örnek üzerinde durulmuştur. Sonuçlar bu örnekler üzerinden değerlendirilecektir.

Öncelikle tezin çıkış noktasını da oluşturan yeni bir işlev verme ya da mevcut işlevi sürdürülebilirlik adına yapılan çalışmalardan ve eksiklerden bahsetmek gerekir. Yukarıdaki örneklerin çoğunda da olan önemli bir problem, verilecek olan işlevin yapıya ve çevresine uygunluğu konusudur. Yapıyı yaşatmak için verilecek olan işlev, Levanten evleri, Orsay Garı gibi örneklerde de görüldüğü üzere yapının kimliğine zarar vermektedir. Dolayısıyla en başta verilecek olan bu kararın projenin gidişatını da yönlendirdiği unutulmamalı ve ilgili kurumlara konuyla ilgili destekler ve görüşler de alınarak yönetsel bir bakış açısı sergilenmelidir.

Çizelge 5.1: Tek yapı ölçeğindeki örneklerin yeniden işlevlendirilmesi

YAPI ADI	ÖZGÜN İŞLEV	GÜNCEL İŞLEV
Astley Caste	Kale	Hafta Sonu Oteli
Orsay Garı	Gar yapısı	Müze
Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası	Fabrika	AGÜ-Sümer Kampüsü
Cunda Despot Evi	Despot Evi	Otel
Eski Mudanya Gar Binası	İstasyon yapısı	Otel

Çizelge 5.2: Kentsel ölçekteki örneklerin işlevlendirilmesi ve yeni yapı üretimi

ALAN ADI -PROJE	ÖZGÜN İŞLEV	GÜNCEL İŞLEV
Tarlabası Kentsel Yenileme Alanı	Metruk ve kullanılamaz durumdaki yapıların bulunduğu bir alandır.	•%52'si konut alanı, •%12'si ticaret alanı, •%17'si turizm yapısı, •%14'ü ofis yapısı
Alsancak Levanten Evleri	Levantenlere ait konutların yer aldığı bir yerleşim yeridir.	Bölgenin işlevi değiştirilmiş ticari ve eğlence faaliyetlerine uygun işlevler yüklenmiştir.
Regensburg Kentsel Dönüşüm Projesi	Tarihi ancak çağa uyum sağlayamamış bir yerleşim alanıdır.	Alışveriş merkezleri, yeni ihtiyaçlara uygun mimari çözümler ve tarihi yapılarda yenileme ve yeniden işlevlendirme işleri
Banska Stiavnica	Madencilikle geçinen ancak ağın gerisinde kalmış bir yerleşim alanı	Alışveriş merkezleri, turizm ve konaklama alanları, eğitim ve üniversite yapıları

Yukarıda yer alan çizelgelerde de yer verildiği gibi incelenen örneklerde yeni işlev olarak turizm ön plandadır. Turizm dışında da eğitim yapısı, ticari yapı ve eğlence yapılarına yer verilmiştir. (Bkz. Çizelge 5.1 ve Çizelge 5.2) Ancak tarihi bir yapının insan yoğunluğu ve sirkülasyonunun çok yoğun olacağı turizm işleviyle nasıl baş edeceği ayrı bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Yoğunluğu azaltmak adına sadece hafta sonları kullanılan bir turizm yapısı olan Astley Castle örneği belki bu konuda en masum örnek olarak düşünülebilir. Tabiki bu tarihi yapıya turizm işlevi yüklenemez demek değildir, verilecek olan işlevin yapının kimliğine ve özgünlüğüne zararı olmadığı sürece.

İşlev sürecinden sonra projenin gidişatını etkileyen önemli aşamalardan biri de proje elde etme süreçleridir. Proje elde etme sürecine göre tek yapı ölçeği ve kentsel ölçekte incelenmiş yapıların karşılaştırılması aşağıdaki gibidir. (Bkz. Çizelge 5.3 ve çizelge 5.4)

Çizelge 5.3: Tek yapı ölçeğindeki örneklerin proje elde etme süreçleri

YAPI ADI	PROJE ELDE ETME SÜRECİ
Astley Caste	Yarışma
Orsay Garı	Yarışma
Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası	Sözleşme
Cunda Despot Evi	İhale
Eski Mudanya Gar Binası	İhale

Çizelge 5.4: Kentsel ölçekteki örneklerin proje elde etme süreçleri

ALAN ADI -PROJE	PROJE ELDE ETME SÜRECİ
Tarlabaşı Kentsel Yenileme Alanı	İhale ve Sözleşme
Alsancak Levanten Evleri	İhale ve Sözleşme
Regensburg Kentsel Dönüşüm Projesi	Sözleşme
Banska Stiavnica	Sözleşme

Çizelge 5.3 ve çizelge 5.4'ten de anlaşılacağı üzere tarihi çevrelerde proje elde etme süreci olarak ihale, sözleşme, yarışma ve hem ihale hem sözleşme usulü birlikte olacak şekilde çeşitli uygulamalar kullanılabilmektedir. Ancak hem Türkiye'de hem de yurtdışında ihale usulü ve sözleşme usulü proje elde etme yöntemleri tarihi çevreler için daha sık tercih edilmektedir.

Bu örnekler üzerinden bir genelleme yapılarak süreç tariflenecek olursa; korunması gerekli yapının ya da alanın ilgili kamu kurumu ya da belediyelerce fark edilmesi hem ihale hem de sözleşme usulünde ilk aşamayı oluşturmaktadır. Bundan sonraki süreçte ise ilgili kurumun alacağı kararla, proje ya ihaleye çıkarılır ya sözleşme usulüyle başka bir kuruma devredilir ya da yarışmaya açılır. Tüm bunlar sonucunda proje için bir yüklenici tayin edilir. Proje elde etme yönteminin asıl amacı da aslında proje elde edilmeden önce yüklenicinin nasıl seçileceği, ne gibi haklara ve kısıtlara sahip olacağı, proje için kendisinden nelerin bekleneceği gibi parametreleri belirlemek gibi düşünülebilir.

Dünyada ve Türkiye'de yarışma usulüyle yapılan tarihi çevre projeleri de bulunmaktadır. İncelenen örneklerde de yarışmayla yapılan iki proje yer almaktadır. Yarışma usulü, ihale

ve sözleşmeye oranla daha nitelikli proje elde edebilmek ve daha çok varyasyon görebilmek adına önemlidir. Ancak yarışma sürecinin de yönetimi önemli yer tutmaktadır. Orsay Garı örneği aslında bu sürecin iyi yönetilemediği bir örnek olarak özellikle seçilmiştir. İlgili kurum bu proje için üç kez yarışma açmıştır, ancak kurumun da baskıcı bir yol izlemesi sebebiyle, yapı sadece bir müze ve iç mimari tasarım projesine dönüştürülmüştür. Tarihi ve kültürel özelliği arka planda tutulduğu için de anıtsal değeri zarar görmüştür. Proje elde etme yöntemi projenin başarısını ne kadar etkiler bu da aslında tartışmaya açık bir konudur. Dolayısıyla yöntem her ne olursa olsun sürecin iyi yönetilmesi, başarılı sonuçlar için esastır.

Proje elde etme sürecini takiben uygulama süreci başlar. Uygulama süreci projeye alakalı tüm kararların alındığı süreçtir. Uygulama sürecindeki kararlar mevcut alana ait yasa ve yönetmeliklere göre alınmaktadır. Ülkemizde 2863 Sayılı Koruma Kanunu ve İlke Kararları yasal anlamda projeleri yönlendirmektedir. Ancak incelenen örneklerde de görüldüğü gibi projelerin uygulama süreçlerine ait bilgiler literatürde çok kısıtlıdır. Her proje özeldir elbette ki, ancak uygulama süreçleriyle ilgili bilgiler ya da belli bir yönetim planı olması tarihi alanlarda yapılacak olan yeni çalışmalara örnek oluşturulması adına önemlidir. Bu çalışma da bu önemli bir eksiklik olarak görülmüştür. Bu doğrultuda Alan Başkanlıklarınca düzenlenen Alan Yönetim Planları yer almaktadır. Ancak bu planlar üst ölçekte olup ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren alanlar için hazırlanmaktadır. Verilen örneklerden Regensburg örneği Alan Yönetim planına sahip bir başarılı bir örnek olarak gösterilebilir. Ancak İzmir Alsancak örneği ise uygulama süreci olarak hem alan yönetimine sahip değildir hem de başarısız bir örnek teşkil etmektedir. Bölgede yapılan kentsel dönüşümde yönetimsel bir anlayış olmadığı için tarihi alanda izinsiz yapılan ya da işlev değiştiren yapılar çoğunluk oluşturmaktadır. Bu durum da Levanten evlerinin özgünlüğüne aykırı müdahalelere sebep olduğu için bölgeye kültürel anlamda değer kaybettirmektedir.

Ekonomik süreçler projeleri en çok kısıtlayan süreçlerdir. Yurt dışındaki örneklere bakıldığında ekonomik anlamda, kültürel değerlerde korumayı teşvik etmek amacıyla çeşitli sivil kuruluşlardan bahsetmek mümkündür. Devletin de hem bu kurumları desteklemesi hem de ekonomik anlamda, sürece destek olması sürecin gidişatı açısından önemlidir. Ülkemizde tarihi çevrelerde yapılan projelerde ise genel olarak yüklenici

firmalara iş düşmektedir. Bu da ciddi anlamda ekonomik sorunlara, anlaşmazlıklara ve dolayısıyla projede de kısıtlara yol açabilmektedir. Aynı zamanda dünya mirası olan yapıların ya da alanların özelleştirilmesine sebebiyet vermektedir. Bunun önüne geçebilmek amacıyla yap-işlet-devret usulü özellikle kamu projelerinde yer almaya başlamıştır. Ancak bunun da ne kadar başarılı olacağı gelecek yıllarda etkisini gösterecektir.

Sosyal süreçler için yurt içi – yurt dışı ya da tek yapı ölçeğinde – kentsel ölçekte şeklinde bir karşılaştırma yapmak doğru olmayacaktır. Çünkü bu sürecin en önemli amaçlarından biri tarihi çevrede yeni yapılmış bir yapıyı ya da yeniden işlevlendirilmiş bir binayı o bölgeye benimsettirebilmek olmalıdır. Dolayısıyla projenin başarısını gösterecek bir süreç olduğu için incelenen örneklerin çoğunda önem verilmiş ve çeşitli aktiviteler, toplantılar, konserler, tanıtımlarla halk projeye dahil edilmeye çalışılmıştır.

Özetle örnekler üzerinden de açıklanmaya çalışıldığı gibi yönetsel süreç, projenin mevcut durumunu belirler, gelecekteki durumunu tahmin eder, riskleri öngörür, neyin, nasıl ve ne zaman yapılacağını tarifleyen bir planlamaya sahiptir. Tezin hipotezlerinde yer verildiği gibi, tarihi çevrelerin ve korunması gerekli tüm yapıların başarılı bir şekilde gelecek nesillere aktarılabilmesi için yakın çevreleriyle ilişkilendirilmiş ve sürece pozitif yönde katkı sağlayabilecek planlamalara ve süreçlerinin iyi yönetilmesine ihtiyacı vardır. Başarılı şekilde yönetilen süreçlerle tarihi çevrelerin yeniden işlevlendirilmesi ve canlandırılması mümkündür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Geçmişin izlerini geleceğe aktarabilmek adına, kültürel değerleri zamanın şartlarına uyarlayabilmek ve canlandırmak gerekir. Bu amaçla tarihi yapılara bir takım yeni işlevler yüklenmekte ve yakın çevrelerinde yeni binalar üretilmektedir. Birbirini izleyen birtakım süreçlerin sonucunda ise başarılı sonuçlar alınabildiği gibi başarısızlıkla sonuçlanan çalışmalarda olmuştur. Tezin bulgular bölümünde de yer alan başarılı ve başarısız örnekler de dikkate alınarak, tarihi çevrelerde yeniden işlevlendirme ve yeni bina üretimi süreçlerinde karşılaşılan sorunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Proje elde etme sürecinde karşılaşılan sorunlar:

- Süreci yürütenlerin taraflı ya da baskıcı olması,
- Hedeflenen projenin özelliklerine uygun bir yüklenici seçilememesi,
- Yüklenicinin, projeyi aldıktan sonra uygulama aşamasına kadar olan süreçte vaatlerini yerine getirememesi, projeden çekilmesi ve sürecin başa dönmesi
- Doğru proje elde etme yönteminin seçilememesi,

Şeklinde belirlenebilir ve bu durumlar sonuç ürünü olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar:

- Projelerin onay süreçlerinin uzun sürmesi,
- Görev- yetki ve tanımlamalarda eksiklerin olması,
- Kurumlar arası iletişimlerin yetersizliği,
- Yasa ve yönetmeliklerle ilgili eksiklerin bulunması,
- Halk ile uzlaşmaya gidilememesi,

olarak sıralanabilir.

Ekonomik süreçlerde karşılaşılan sorunlar:

- Kamusal alanların ekonomik sebeplerle özelleştirilmesi,
- Yüklenicinin karşılaştığı ekonomik sorunların projeyi kısıtlaması,
- Yüklenici tarafından yeterli bütçe sağlanamaması ve sürecin uzatılması,

- Belediyelerden veya kamu kurumlarından alınacak maddi desteğin yetersizliği,
- Kaynakların doğru yönetilememesi,

şeklinde özetlenebilir.

Sosyal süreçlerde yaşanan sorunlar:

- Halkın projeye dahil edilememesi,
- Halka söz hakkı verilmemesi,
- İhtiyaçlara cevap veremeyen projelerin varlığı,
- Gerekli tanıtım ve reklamların yapılmaması,
- Gerekli toplantı ve organizasyonların yetersizliği,
- Sivil toplum kuruluşlarının kültürel miras anlamdaki çalışmalarının yetersizliği,
- Sosyal süreçlerin diğer süreçlere oranla göz ardı edilmesi ve önemsenmemesi,

olarak belirtilebilir.

Tarihi çevrelerde yapılan çalışmalar kültürel mirasın değerini arttırmak amacıyla yapılmış olsalar da doğru yönetilemediğinde karşılaşılan sorunlar tam tersi bir etkiyle mevcut değerini daha da yitirmesine sebep olmaktadır.

Tarihi çevrede yeni bina üretimi ve yeniden işlevlendirme işi örneklerle de görüldüğü üzere organizasyonel bir süreç işidir. Dolayısıyla multidisiplinel bir çalışma gerektirir. Bu da ancak tezin hipotezlerinde de yer verildiği gibi doğru uygulanacak bir yönetim, koruma ve planlama anlayışıyla değerlendirilmelidir. Doğru bir süreç yönetimi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir :

- Tarihi ve kültürel değerlere yeni bir işlev verilmeden önce yapıların özgünlüğü bozmayan ve bulunduğu çevredeki ihtiyaçları göz ardı etmeyecek bir işlev belirlenmelidir.
- Çevrede gerekli analizler, detaylı şekilde yapılmalı, raporlanmalı ve uzmanlar tarafından değerlendirilmelidir.

- İlgili kamu kurum ve kuruluşları, kendi görev tanımının farkında olmalı, yön göstermeli, yeri geldiğinde de liderlik yaparak süreci iyi bir şekilde yönetebilmelidir. Tarafsız olmalıdır.
- Yasa, yönetmelik ve kanunlarda görev-yetki ve tanımları süreci pozitif yönde etkileyecek şekilde revize edilmeli ve açıkça belirtilmelidir.
- Uygulamada karşılaşılan onay süreçlerinin uzun sürmesi, halkın yasal olmayan yöntemlere başvurmasına sebep olabilmektedir. Bu da kültürel değerlere ciddi zararlar vererek, özgünlüğünü yitirmesine sebep olabilmektedir. Dolayısıyla onay süreçlerini kısaltabilecek sonuç odaklı çalışmalar yapılmalıdır.
- Kurumlar arası iletişim sorunları giderilmelidir.
- İngiltere’de devletin teşvik ettiği ve amaçları kültürel mirası korumak ve yaşatmak olan sivil toplum kuruluşları gibi örgütlenmeler Türkiye’de de koruma projelerine olan ilgiyi arttıracaktır. Mevcut sivil kuruluşlar da bu konuda desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.
- Devletin bakanlıklar vasıtasıyla ayırdığı bütçe haricinde, tarihi çevrelerde yapılacak olan tüm işlevlendirme ve çalışmalar için ayrılacak ek bir bütçe ekonomik süreçlerde sorunları gidermede yardımcı olacaktır.
- Sosyal süreçlerde gerekli tanıtımlar, organizasyonlar yapılmalı, projeye halk da dahil edilmelidir. Sosyal anlamda özendirici olabilen projeler adaptasyonu hızlandırmaktadır.
- Halkın ve alanın ihtiyaçlarını bir bütün olarak göz önüne alan mimari çözümler projelere entegre edilmelidir.
- Ekonomik süreçlerde yaşanan sorunları gidermek amacıyla yapılan sözleşme ve ihalelere ek maddeler eklenerek, projenin geleceği güvence altına alınmalıdır. Aksi takdirde gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır.

- UNESCO Dünya Mirası alanlarında yapılan alan yönetimi ve yönetim planı çalışmaları gibi projenin hedefini, planını, yapılacak çalışmalar için zaman, iş sıralaması ve görev tanımlarını içerecek öncü çalışmalar yapılmalıdır. Proje yönetsel anlamda bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir.
- Tarihi çevrelerde yapılan çalışmalar ile ilgili restorasyon projelerinin mimari anlatımlarının dışına çıkılarak, proje elde etme süreci, uygulama süreci, katılımcı süreci ve ekonomik süreçler gibi süreçlerinin nasıl işlediği ile ilgili literatüre katkı sağlayacak çalışmaların yapılması, koruma bilincinin oluşturulması ve bu alanlardaki çalışmaların sosyal, ekonomik vb. yönlerden desteklenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde kıyaslamalar yapılabilecek, eksikler düzeltilebilecek, doğru bir yönetim anlayışı uygulanabilecektir.

Yapılan çalışmalar sonucunda geliştirilen tüm önerilerin ortak paydası, her sürecin kendi içinde bir yönetime sahip olması gerektiğidir. Bu da hipotezlerde yer verilen varsayımların doğruluğunu kanıtlamaktadır. Tarihi çevrelerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için yapılan yeniden işlevlendirme ve yeni bina üretimi çalışmaları, yakın çevreyle bir bütün olacak şekilde planlanmalı ve doğru bir yönetim anlayışıyla organize edilmelidir. Doğru yönetilecek tüm süreçler başarılı projelerin sayısını arttırırken, kültürel mirasın korunması, canlandırılması ve yaşatılması açısından teşvik edici ve yol gösterici olacaktır.

KAYNAKLAR

- 50 Soruda Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi. (2008). Erişim adresi: <http://mimdap.org/2008/05/50-soruda-tarlabathy-yenileme-projesi/> (Erişim tarihi: 23.12.2021)
- AGÜ resmi web sitesi. Erişim adresi: <http://www.agu.edu.tr/tarihce> (Erişim tarihi: 22.12.2021)
- Ahunbay, Z. (1996). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. YEM, İstanbul, s. 8-16, 152-156.
- Ahunbay, Z. (2004). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, (3. Baskı). Yapı- Endüstri Merkezi Yayınları, Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul.
- Ahunbay, Z. (2005). *Tarihi Çevre Yönetimi ve Yönetim Planları, Tarihi Kentlerin Yönetimi Paneli*. İstanbul. TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Yayınları, 3 Şubat, s.35-50.
- Ahunbay, Z. (2009). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, 5. Basım. Yem Yayınları, İstanbul.
- Ahunbay Z. (2019). *Kültür Mirasının Koruma İlke ve Teknikleri*, (1.Baskı). Yem Yayınları, İstanbul.
- Aladağ, H. (2010). Kültür Varlıklarının Korunmasında Koruma Yönetimi Süreci. *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı Konut Üretimi ve Yapım Yönetimi Programı, İstanbul.
- Anonim, (1983). Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Kanun No:2863. Tertip: 5, Cilt: 22, 444 s. Ankara.
- Anonim, (2005). 5226 Sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu.
- Anonim, (2005). Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş Ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. Resmi gazete.
- Anonim, (2013). ICOMOS, Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi.
- Asiliskender, B. ve Baturayoğlu Yöney, N., (2018). *Fabrikadan Üniversite Kampüsüne: AGÜ Sümer Kampüsü*. Süper Kent Kayseri TBMMO Kayseri Şubesi Yayını.
- Aslan, H. D. Orhan, Ş. B. Dişli, G. (2020). Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımının Müze İşlevi Özelinde Değerlendirilmesi. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*. Haziran. Cilt:13 Sayı:25 ISSN 1308-2698.
- Arabacıoğlu, P. ve Aydemir, I. (2007). Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı. *MEGARON- YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi*. Cilt 2, Sayı 4. İstanbul.
- Ayrancı, İ. (2007). Koruma Alanlarının Yönetimi Ve Yönetim Planı Sürecinin Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bahar, Z ve Kurak Açıcı, F. (2021). Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Kayseri Lisesi Örneği. *Araştırma Makalesi*. Artium Architecture, Urbanism, Design and Construction Vol. 9, Issue 2, August 2021.
- Bilgehan, A. (2019). Tarihi Çevrelerde Kentsel Yenileme: Gökçeada Dereköy Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bursa Raylarının Hikayesi. Erişim adresi: <https://www.dergibursa.com.tr/bursa-raylarinin-hikayesi/> (Erişim tarihi: 02.01.2022)

- Büyükmişçi G., Kozlu H. H., Akşehirlioğlu A., Karahan S., Düğenci O. (2020). Koruma Yenileme Çalışmalarında Yapı Ölçeğinde Projelendirme Süreci, Bölüm 6. Mimarlık Bilimlerinde Akademik Çalışmalar. Lyon 2020.
- Coşkun, B., S. (2018). Risk Altındaki Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilerek Hayata Döndürülmesi: Astley Castle Örneği. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi. İstanbul.
- Critical Round Up Stirling Prize 2013. Erişim adresi: <https://www.archdaily.com/434184/critical-round-up-stirling-prize-2013> (Erişim tarihi: 02.01.2022)
- Cunda Despot Evi. Erişim adresi: <https://www.arkiv.com.tr/proje/cunda-despot-evi/11399> (Erişim tarihi: 25.12.2021)
- Cunda Despot Evi resmi web adresi. Erişim Adresi: <https://www.cundadespotevi.com/despot.php> (Erişim tarihi: 25.12.2021)
- Cunda Despot Evi. Erişim Adresi: <https://www.arkitera.com/proje/cunda-despot-evi/> (Erişim tarihi: 25.12.2021)
- Çelik D, ve Yazgan M. E., (2009). Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Yenileme Çalışmalarının Araştırılması: Beypazarı Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*.
- Dağabakan, A. (2012). Tarihi Yerleşimlerin Yeniden Canlandırılması Çalışmalarında Süreç Yönetimi Modellerinin İncelenmesi., *Yüksek Lisans Tezi*. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Bursa.
- Dostoğlu, N ve Polat, S. (2007). Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa'da Kükürtlü Ve Mudanya Örnekleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1.
- Gazi, A. ve Boduroğlu, E., (2015). İşlev Değişikliğinin Tarihi Yapılar Üzerine Etkileri" Alsancak Levanten Evleri Örneği". *Megaron*, 10(1).
- Gök H., (2020). *Koruma Alanlarındaki İmar Uygulamaları*, (2.Baskı). Onikilevha Yayınları, Ankara.
- Hasol, D., (1989). 'Bir Çağdaş Mimarlık Öyküsü "Gar"dan "Müze"ye...', *Yapı Dergisi*, 94: 57-68. Erişim adresi: <http://www.doganhasol.net/bir-cagdas-mimarlik-oykusu-gardan-muzeye-2.html> (Erişim tarihi: 26.12.21)
- Hasol, D. (2005). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, Yapı Yayın, 9. Baskı, İstanbul.
- Kaya E. (1999). Yapı Üretim Sürecinde Yapım Aşamasında Kaliteyi Etkileyen Faktörler ve İş Gücünün Önemi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kevseroğlu, Ö. (2011). Endüstriyel Miras Alanlarının Kent Peyzajına Entegrasyonunun Değerlendirilmesi: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Koramaz, E. (2008). Yapı Üretim ve Denetim Süreçleri, VIII. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi.
- Orsay Müzesi Hakkında Bilgi. Erişim adresi: <https://www.istanbulsanatevi.com/dunya-muzeleri/orsay-muzesi-hakkinda-bilgi-eserler/> (Erişim tarihi: 02.01.2022)
- Özdemir, N., & Öger, A. (2019). *Kültürel Miras Yönetimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Öksüz Kuşçuoğlu, G. & Taş, M. (2017). SÜRDÜRÜLEBİLİR KÜLTÜREL MİRAS YÖNETİMİ . *Yalvaç Akademi Dergisi* , 2 (1) , 58-67 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/yalvac/issue/32621/334791>
- Street Life: Regensburg (Germany). Erişim adresi: Street Life: Regensburg (Germany) - Planum - The journal of Urbanism (Erişim tarihi: 02.01.2022)

Sümerbank Bez Fabrikasından İzler. Erişim adresi: <https://www.arkitera.com/gorus/sumerbank-bez-fabrikasindan-izler/> (Erişim tarihi: 02.01.2022)

Tarlabası'ndaki Kentsel Dönüşümün 12 Yıllık Hikayesi. Erişim Adresi: <https://m.bianet.org/bianet/kent/192010-tarlabasi-ndaki-kentsel-donusumun-12-yillik-hikayesi>. (Erişim tarihi: 22.12.2021)

TDK, Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 14.01.2021)

TDK, Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 10.10.2021)

Thomas, L., Middleton, J. and Phillips, A., (2003). Guidelines for Management Planning of Protected Areas, World Commission on Protected Areas (WCPA), www.iucn.org/themes/wcpa/pubs/guidelines.htm, (21.02.07).

Travel To Slovakia. Erişim Adresi: Photos of the travel to Slovakia - Banská Bystrica, Hronsek, Zvolen, Banská Štiavnica (gonback.com) (Erişim tarihi: 02.01.2022)

Yağmur, E. (2020). Kültürel Miras Ve Alan Yönetimi: Gaziantep Rumkale Arkeolojik Sit Alanı Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Yazgan, M. E., & Erdoğan, E. (1992). *Tarihi Çevrelerde Peyzaj Planlama*. Peyzaj mimarisi derneği yayınları, 2, 205.

Yılmaz Saygın, N., Kiper, N., Güçer, E., (2004). Bir Stüdyo Çalışması, İYTE: Alaçatı Tarihi Yerleşim Alanı Koruma Projesi.

Young, C. and Young, B., (1993). Park Planning: A Training Manual (Instructors Guide). Yönetim Planı Kavramı. Erişim Adresi: http://www.alanbaskanligi.gov.tr/yonetim_plani_kavrami.html (Erişim tarihi: 21.10.2021)

Zarbaksh, F. (2016). Tarihi Hamam Yapılarının Yeniden İşlevlendirme Süreci / İran Ve Türkiye'den Seçilmiş Örneklerin Analizi. *Sanatta Yeterlik Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Anabilim Dalı, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Gözde ERGİN DOĞAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Bursa / 03.03.1994
Yabancı Dil : İngilizce, Almanca

Eğitim Durumu
Lise : Ahmet Erdem Anadolu Lisesi (MPAL)
Lisans : Bursa Uludağ Üniversitesi-Mimarlık
Yüksek Lisans : Bursa Uludağ Üniversitesi

Çalıştığı Kurum/Kurumlar : Plan B Mimarlık (Mart 2020 –Aralık 2021)
HNC BAU Planung (2020-freelance / halen)
Serkan Koçak Mimarlık (Aralık 2018 - Eylül 2019)
Doğan Zafer Mimarlık (Ağustos 2017 – Eylül 2018)

İletişim (e-posta) : gozdeergin.03@gmail.com

Yayınları :-